„NA OKRAJ NOVÉ DOBY"

W. ZIEGLER

Cesty FRANCIE

VI. vydání!

S PŘEDMLUVOU EM. MORAVCE

„NA OKRAJ NOVÉ DOBY“

I.

1942

NAKLADATELSTVÍ ORBIS, PRAHA

WILHELM ZIEGLER

CESTY FRANCIE

DOPLNĚNÉ VYDÁNÍ PUBLIKACE

»CO ČEKÁ FRANCII?«

Předmluvou a dostovem Emanuela Moravce

VI. VYDÁNÍ

1942

NAKLADATELSTVÍ ORBIS, PRAHA

Copyright 1942 by Orbis, Prague

Veškerá práva vyhrazena

I. vydání vyšlo v březnu 1940

KNIHTISKÁRNA ORBIS, PRAHA

NA OKRAJ NOVÉ DOBY

Světová válka 1914—1918 znamenala střetnutí dvou konkurencí stejné ražby. Kapitalista západní vrhl se na kapitalistu středoevropského, který mu začal překážet na světových trzích. Bojovalo se o „svobodu" obchodu a ta se chápala tak, že konkurence bude zdolána, rozšlápnuta. V tomto boji stejných hospodářských a sociálních soustav musil ustoupit slabší a tím bylo Německo.

Světová válka stála hrozné peníze. Starý kapitalismus se však ošidit nedal. Ten nedoplácel. Co bylo třeba hradit, to se vzalo od malého člověka. Snížila se jeho životní úroveň, vzala se mu možnost výdělku. S dělníkem byla stržena dolů pracující inteligence. Aby nové otroctví nebylo tak tvrdé, okovy pracujících byly obtočeny pestrými cáry „humanity", „svobody svědomí", „demokracie", „pokroku" a jak se všechno to haraburdí jmenovalo.

Západní kapitalismus byl totiž starší, měl větší zkušenosti s balamucením a ovládáním davů. Semité, kteří udávali hlavní tón, v průmyslovém kapitalismu byli stejnými činiteli, jako kdysi rytířstvo ve feudalismu, rozuměli tomu, jak ukojit touhu malého člověka po duševním růstu, aniž by při tom příliš získal na vzdorovitosti. Vymyslily se pohádky o „svobodě tisku", ač nikdy nebylo větší prodejné děvky než novinářské podniky v demokraciích západních kapitalistů. Když noviny nebraly přímo od průmyslových koncernů podporu, dělo se to cestou inserce, která hradila hlavní výlohy každého listu. A velcí mocní inserovali jen tam, kde se setkávali s poslušností a ochotou. Ještě horší bylo postavení spisovatele a novináře. Svoboda svědomí, svoboda projevu a víry, to všechno bylo jen tak dlouho trpěno a dovolováno, dokud to

nepodemílalo starý kapitalistický řád. Jedinec mohl si zandávat a tu a tam ukápnout něco kritiky, ale běda, začal-li *organisovat masy*. Když to nešlo jinak, sáhlo se pak k vraždě, jak ukázal případ vůdce francouzských socialistů Jaurèse.

Demokracie, se kterou se nadělalo tolik hluku a kterou se století mávalo před očima malému člověku, aby neviděl hnusné nitro starého řádu, nechávala se kritisovat, ale byla krutá, když ji někdo chtěl reorganisovat a opravdu postavit do služeb drobného člověka. Hovory o „národním jmění", které třeba bránit, o „svobodě moří", kterou třeba zbavit nepřátel, to všechno mělo malému člověku dát vědomí důležitosti a učit ho, aby dovedl pro *celek* obětovat poslední, co má, a to byl jeho šedivý život. Jako kdysi francouzský král o sobě řekl, že státem je on sám, tak *národním celkem* ve starém kapitalismu byly ve skutečnosti majetky mocných průmyslových kapitánů a akciových společností. Dostaly-li se do sestupného pohybu bursovní papíry, nářek nad nešťastným *národem* neměl konce.

Starý kapitalistický svět měl vždy v rukávě kartu pro případ, že jeho těžké auto dostane smyk. Tou kartou byla válka a výdělky na zbrojení. Touto cestou se předem zadlužily dosud nenarozené generace. Zbrojaři a váleční štváči půjčovali státům jako vesnický Žid půjčoval sedláku na nenarozené tele. A tuto kartu vytáhli mocní v roce 1914, když hrozilo opakování hospodářské krise z roku 1908.

Základním omylem při posuzování dnešních poměrů je tvrzení, že sílu bojujících stran určují přírodní a kapitálová bohatství, která za nimi stojí. Tato bohatství představují šavle. Ale v šermu vítězí ten, *kdo dovede šavlí lépe vládnout* a kdo má více odvahy a větší tělesnou zdatnost. Šermíř je více než šavle. Za světové války šermíři na obou stranách byli stejných kvalit, ale šavle západu byla těžší. Dnes jsou šavle stejné, ale německý šermíř je pevnější a obratnější západních.

Je to opět zápas dvou konkurentů, ale ne o trhy, jako v roce 1914, nýbrž o *celé bytí*. Starý lichvář na Temži a jeho dohazovači na Sekvaně si představovali, že národně-socialistické Německo zajde na hospodářské obtíže. Že svou hospodářskou soustavu začali přestavovat současně tři velmoci, není ničím náhodným. Jde vedle Německa o Italii a Japonsko. Z evropských velmocí mimo tento reformační proces zůstaly Francie s Anglií a na druhém břehu Atlantiku Spojené státy.

V této válce svět se zřetelně rozdělil podle vyznání hospodářsko-sociálního, ale ne ve smyslu materialistickém, jak si to představoval socialismus marxistický. Za evropským socialismem, odbývá se *veliká renesance národního cítění*. Národové se probouzejí k novému životu za lepších sociálních podmínek, které člověka pracujícího rukou postavily na roveň člověku pracujícímu hlavou. Evropský socialismus odstranil třídy i kasty. Proto se mu podařilo to, oč se marně pokoušela demokracie a na co nestačil komunismus. Evropský národní socialismus vytvořil pevné, bratrské a jednolité společenství v každém národě, který novou dobu pochopil a nyní pracuje na společenství národů národně-socialistického smýšlení, na frontě Evropy proti starému zapadajícímu světu.

Socialismus stojí v Evropě zřetelně proti kapitalismu, hnutí širokých uvědomělých mas proti tenké, ale lstivé vrstvě plutokracie.

Nemůžeme tvrdit, že proti německému národu se tentokrát postavili národové francouzský a anglický. S Francouzi a Angličany, pokud patří k pracujícím vrstvám, tropí se podobná neplecha, jaká se tropila s námi Čechy před několika roky.

Trvá chvíli, než člověk zjistí, že politické náboženství, kterým ho přecpávali, je velký podvod. Ve jménu demokracie, humanity a individualismu dovedl malý člověk přinášet veliké oběti. Chvíli bude proto trvat, než také drobný lid ve Francii a v Anglii přijde na tyto podvody.

Srážka Anglie s Německem byla neodvratná. V prvé válce, kde šlo o trhy, mohlo se nakonec hledat dorozumění, ale v této válce jde o víc. *Na pochodu je lidstvo k přestavbě světa.* To cítí také v Anglii a ve Francii a proto vytrubují, že se musí svět předělat.

Neříkají už, že se obnoví pouze stav před touto válkou, tedy poměry po míru versailleském.

Také Německo a jeho Vůdce tvrdí, že jde o přestavbu světa. Stojí tedy proti sobě dva programy, které sáhly po zbraních, poněvadž každý zastává jinou koncepci a jde za jiným cílem. Západ chce přestavět svět tak, aby se v něm nemohly dostat ke slovu státy jiné hospodářsko-sociální koncepce, které malému člověku nabídly své železné rameno proti plutokratickému kapitalismu. Západu jde o černou reakci, se kterou svět zápasil na počátku XIX. století po více než 40 let, když Napoleon zradil myšlenky veliké francouzské revoluce tím, že ze sociálně-hospodářské přestavby tehdejšího světa udělal problém panovnického zaopatření příslušníků své rodiny. Tato západní reakce mluví o demokracii, právech člověka, ale kdyby zvítězila, nic by z toho prakticky neponechala při životě. Západ chce využít této války, aby odstranil demokracii a zavedl *si totální režim* po vzoru Německa a Italie, ale s tím rozdílem, že v čele západních totalitních režimů nebudou muži z lidu, nýbrž staré židovské kapitalistické dynastie v cylindrech, které si hospodářsky podřídily aristokratické dynastie i s jejich panovníky.

Dnes v této válce jde o více než si na prvý pohled dovedeme uvědomit. Slyšíme, že německému národu je cílem války středoevropský prostor a jeho staré kolonie. Myslí se tím území, na které mělo v minulosti vliv dílo německého ducha a německých rukou. Němci se hlásí o prostory, ve kterých udělali v minulosti více kulturní práce než britští piráti, kteří si dnes dělají nárok na čtvrtinu zemského povrchu a na všechny oceány a moře.

Český národ žije v prostoru německé politiky a německého hospodářství. V tomto prostoru máme, jak před rokem Peroutka řekl, *svou vlast*. Je velký rozdíl v pojetí úlohy vlasti a národa při stavbě budoucího světa. Jde nám především o pojetí *našich lidí*. Evropa střední, jak ji nakreslil versailleský mír, je nesporně zašlou minulostí. *Nikdy více už nebude obnovena historická hranice českých zemí*. Nikomu se také už nepodaří *rozdělit německý národ* do sedmi sousedních států, jak to udělal mír versailleský, poněvadž Němců prý bylo ve střední Evropě o 20 milionů více než jich tam západní politika potřebovala. *Nikdy víc se už Francie neujme vedení v Evropě.*

Ať děláme, co děláme, naše vlast je a zůstane v německém politickém a hospodářském prostoru. Proto nemůžeme dělat žádnou politiku, která nevyhovuje politice *německé*. Nemůžeme také dělat politiku, která by *škodila našemu národu*. Čeští vůdcové musí tedy pěstovat politiku, která je prospěšná Říši a současně prospívá našemu národu.

Ocitli jsme se s českou fůrou uprostřed proudu a tu nezbývá, než proti všem příslovím a dobrým radám *přepřahat*. A právě v této choulostivé situaci se musí ukázat síla a genius našeho národa. Proudu se říká válka a poněvadž vod přibývá, s *přepřahánim se musí pospíchat*.

Je třeba upřímné spolupráce Čechů na nové střední Evropě, kterou začínají přestavovat Němci. To však předpokládá, že český člověk pozná trochu blíže nové Německo a jeho sjednocený lid. Bylo velikou chybou, že v posledních dvaceti letech jsme se mnoho starali o Západ, jeho myšlenkové proudy a víry, místo abychom se podívali trochu přes plot na našeho mocného souseda. Zavrhovali jsme německý národní socialismus, aniž jsme jej kloudně znali. Stačilo, když nám někdo tvrdil, že německý národní socialismus je protidemokratický a protičeský. O novém německém socialismu věděli jsme při tom mnohem méně než o novém německém nacionalismu. Liška prohlásila hrozny německého národního socialismu za kyselé, poněvadž na ně nemohla dosáhnout. Tou liškou je Židovstvo. Německý národní socialismus je jediné politické hnutí, které znemožnilo Židům, aby v něm uplatnili své orientální nadání k prospěchářskému klamu.

Na tisk a umění byl vliv Židů stejně osudový jako kdysi vliv feudální aristokracie. Za starých časů, jako dnes, jen bohatí a mocní podporovali nebo zabíjeli talenty, podle toho, co jim vyhovovalo a co se jim líbilo. Spor německého národa s národem židovským, tato veliká židovská válka, v níž 15milionový židovský

národ hledá spojence proti 90milionovému národu německému, připomíná nám zápas semitského Kartaga s arijským Římem, zápas obratné lsti s odvážnou silou.

Český sklon k mesiášství, česká vášeň pro pravdu, nenávist proti mocným, která je vlastní malému národu, to všechno mohli Židé zapřáhnout do svého válečného vozu v české zemi. Neodsuzuji za to Židy. Chápu, že jsou jim v boji o střední Evropu, kde mají skoro na 7 milionů souvěrců a polovinu národa, všechny prostředky dobré. Že český národ pro židovskou věc se měl obětovat v domnění, že jde o věc českou, je spíše otázkou české naivnosti než židovské prohnanosti. Hněvat se musíme nejprve sami na sebe, že jsme neprohlédli kouzla, která se s námi tropila.

Francouzský národ je stejně kvalitní jako národ český a Francouz i Čech patří k západní kultuře románsko-germánské jako Němec. Rozdíl mezi Čechem a Francouzem je v tom, že Francouz dělník a sedlák velmi málo vidí do francouzské politické kuchyně, zatím co Čech už si protírá oči a ví, odkud vítr věje.

Propaganda Německu nepřátelská navykládala se toho velmi mnoho o poměru Německa k Francii. Jak ten poměr vyhlíží, o tom třeba také vyslechnout pořádného Němce. Poměr Francie k Německu je kusem naší tragicko-komické minulosti. Ukáže nám skrze německé brýle mnoho z toho, co jsme prožili a dosud místy ani nedomyslili.

W. Ziegler je známý svými politicko-historickými pracemi, které osvětlují kus cesty nového Německa za budoucností. Popsal, co prožil u Verdunu, rozebral mír versailleský a v díle „Národ bez vedení“ (Volk ohne Führung) ukázal příčiny německého zhroucení. Vilém Ziegler stál ve válce proti Francouzům jako voják. Odnesl si ze západní fronty těžké zranění. Takoví lidé dovedou už realitu chytit za rohy.

Český čtenář musí znát příčiny, které vedly k dnešnímu vzepětí Německa a k boji, který se před našima očima zvolna rozvíjí. Kus osudovosti těchto problémů je právě v poměru německo-francouzském. Francie byla vedoucí mocností evropské pevniny po válce světové. Při tom nedovedla svého postavení užít k smírnému

uspořádání Evropy a k vyrovnání s Německem v politice evropské a koloniální.

Úvahou W. Zieglera zahajujeme řadu rozprav, jež mají českému čtenáři ukázat hlavní problémy, kterými se zabývá svět, tentokrát s hlediska Němce, který má pro svou pravdu mnoho velmi silných morálních argumentů. Čech se musí nejen sžít s Němcem, nýbrž musí ho také pochopit, a tu jsme u otázky, jak se Němec dívá na různé věci. Tato otázka musí být zodpovědna stručně, ale obsažně. Snad se nám to podaří v této knihovničce, pro kterou jsme zvolili název:

„NA OKRAJ NOVÉ DOBY“.

V Praze, v březnu 1940.

Emanuel Moravec.

Wilhelm Ziegler: Cesty Francie

DVA NÁRODOVÉ

Francie, hlavně dnešní, není myslitelna bez své historie. Nemůžeme ji také bez její minulosti pochopit. Zní to snad otřepaně a všedně. Ostatně — který národ není v určitém smyslu výlupkem svých dějin? Ale v tomto případě toto zjištění je něčím více než běžným rčením. Není opravdu národa, který by tolik myslil svými dějinami, který by v nich tolik žil a který v nich tak koření jako národ francouzský.

Dva důkazy snad postačí. Auguste *Comte*, jeden z největších a nejvlivnějších francouzských filosofů XIX. století, razil výrok, že „mrtví vládnou živým". K této filosofické vzpomínce připojíme pozorování z moderní doby, které nám zanechal Poincaré.

Bylo to počátkem listopadu 1914. *Poincaré* navštívil tehdy jako president republiky velitele severní armády, maršála Foche, v jeho hlavním stanu v Casselu ve Flandřích. Fochův hlavní stan byl na malém návrší, které se zvedalo nad rozlehlou rovinou. Ze sálu, kde bylo prostřeno, byla nádherná vyhlídka po flanderské nížině, která nejednou byla polem rozhodujících bitev. Pouhým okem dalo se rozeznat dvaatřicet měst. Foch dovedl velmi dobře vykládat — jak píše Poincaré — o vítězích, kteří před ním v Casselu našli útulek, od Roberta z Frízska až k Filipu z Valois a k vévodovi z Orléansu. Znal — pokračuje Poincaré — celou válečnou historii a zábava s ním je plná vzpomínek a přirovnání, která prozrazovala obdivuhodné vědomosti. To byl později vrchní velitel francouzské armády a dokonce vrchní velitel všech spojeneckých vojsk. U tohoto stolu seděl ostatně také André Tardieu, tehdy byl

důstojníkem ve Fochově štábu. Později se stal jednou z největších nadějí Francie. Jako politický vůdce byl neméně zběhlý v dějinách svého lidu jako voják Foch. Dva význačné příklady.

Mohlo by se jít ještě dále, přibrat zeměpis, abychom se dostali *k podstatě francouzského politického myšlení*. Ve francouzském uvažování měla hlavní úlohu otázka: „Co rozkazuje? Zeměpis nebo dějiny?" Jakou praktickou hodnotu ostatně má zjištění, zda na náš politický osud uplatňuje větší vliv zeměpis, tedy přirozenost životního prostoru, nebo dějiny? Tyto rozpory připadají nám jako spor o Radeckého vous. Ale ve Francii tento problém vždy znovu a znovu vzrušoval tamní duchy. Tento národ stále hloubá o své minulosti a při tom má zraky upřeny dozadu.

Dva postřehy se vnucují každému cizinci, který pozoruje Francii a který se probírá jejími dějinami. Jeden pochází z historie a druhý z geografie.

Kdo si získal přehled francouzských dějin, toho musí velmi záhy přímo bodnout, že *dějiny Francie jsou nejúžeji spleteny, ano přímo zauzleny, s dějinami německými*. Čím více se tyto dějiny blíží nové době, tím niternější je toto vzájemné prolínání. Můžeme skoro říci, že Německo se stalo osudem francouzských dějin a Francie osudem dějin německých do té míry, že se pro to nenalezne *žádná obdoba* v dějinách dvou jiných národů.

Podíváme-li se na *mapu*, nemůžeme se ani divit, že právě na *francouzské východní hranici* se střídal odliv s přílivem a že při vzedmutí národů vždy se zde záplava vylila buď v tu nebo v onu stranu. Do všech ostatních světových stran je totiž Francie opravdu ideálně chráněna přirozenými hranicemi. Na jihu strmí val Pyrenejí, na jihozápadě rozkládá se masiv Alp a hřbet švýcarského Jury. V jižní polovině východních hranic trčí vrcholy Vogéz. Mezery kryje oceán až na díru mezi Vogézami a Ardenami a bránu ve flanderské nížině. Na těchto dvou místech jsou trhliny v přirozené francouzské pevnosti. *Horečný neklid* a neúnavná dychtivost, s níž francouzský národ od jednoho desítiletí k druhému, od století k století touto branou hleděl proniknout na

německé území, má v sobě cosi podivného. Lze tu věřit v jakousi osudovost.

Ale je možné, že v tom není nic záhadného při stanovení tohoto zvláštního expansivního tlaku Francouzů. Nemají Gallové v krvi neklid, dráždivost a touhu po slávě? A není právě ono *gallské* dominantou ve složení francouzské krve i přes všechna ta stěhování národů, která se jako bouře přenesla přes půvabnou Francii — „la douce France"? Rasové složení dnešního francouzského národa není ani zdaleka jednotné. Před Gally, půl tisíciletí do naší éry, přišli do země *Ligurové*. Za Caesarovými orly a jeho legiemi na počátku našeho letopočtu následovaly tisíce *římských přistěhovalců*. Za stěhování národů rozlili se po Gallii *Gotové* a *Vandalové*. Na Katalánských polích u Marny byl zastaven postup *Hunů*. Po jejich boku byli tehdy *Frankové*, kteří od Rýna a Mosely pronikli tak až do nitra Francie. Toto tažení od východu do Gallie zakončili *Normani*, kteří kolem roku 900 pevně se zachytili v Anglii a na protějším břehu průlivu Lamanšského. *Rasové příměsky římské a velmi silné příměsky germánské* objevily se tak ve francouzském lidu. Ale přes všechny tyto vlivy zachoval si převahu gallský selský stav, který se držel pevně hroudy. Gallská (keltická) rasa proto mezi všemi těmito složkami zůstala ve Francii rozhodující.

TISÍCILETÍ DĚJIN

Zhruba čtyři století byli Francouzové a Němci spojeni pod žezlem Karolingů. Franští králové vládli nakonec mezi Šumavou a Pyrenejemi. Pod Karlem Velikým dnešní Francie s dnešním Německem poslouchaly společně jednoho krále, který pocházel z franckého rodu. Na tuto *říši Karla Velikého* odvolávají se Francouzové rádi ještě dnes, poněvadž on byl vlastně pravým zakladatelem „Svaté římské říše německého národa". V roce 843, podle dílčí smlouvy *verdunské*, jeho říše se rozpadla. Oba národy měly dost co dělat každý sám se sebou. Tak začaly budovat vlastní státy. Je to doba dynastických bojů o moc, které se přenášely s dynastie na dynastii. Sebevědomí obou národů se ponenáhlu probíjelo na povrch. Francie prodělala mnohem rychleji proces budování jednotného státu než Německo. Ale sotva francouzský národ dosáhl své dospělosti a svéprávnosti, již došlo k prvému měření sil. Bylo to v bitvě u *Bouvines* v roce 1214. Král francouzský Filip II. prvý zlomil odpor svých knížecích vasalů ve vlastní zemi. Francouzské vojsko se střetlo tehdy s vojskem nizozemsko-německým, podporovaným Angličany. Německo-nizozemským silám velel německý císař Otta IV., který byl poražen. Tím se Francie zkonsolidovala.

Od té doby vládl klid na pohraničí obou národů. Celá tři století uplynula, než tento mír byl porušen. Tentokrát Francie po prvé natáhla ruku přes východní hranice do Německa. A od té chvíle se tato politika nezměnila. Naopak. Dědila se jako „film na pokračování" s generace na generaci. Z počínání původně snad bezděčného stala se nakonec cílevědomým *programem*. Prvé zasáhnutí Francie do věcí německých nebylo ničím jiným a ničím menším než *vztáhnutím ruky po německé císařské korunu*.

Psal se rok 1519. Maximilián habsburský, „poslední rytíř", zemřel. Bylo před volbou jeho nástupce, kterou měli provést němečtí kurfiřtové. Nikdy před tím nebyla tato volba tak universálního významu jako tentokrát. Na hlavě mladého Karla, vnuka Maximiliánova, spojily se totiž tři koruny. Jeho otec Filip zemřel

před Maximiliánem. Karel byl současně dědicem Karla Smělého, vévody burgundského, který 1477 padl v bitvě u Nancy. Byl dále synem infantky Johany Šílené, která přinesla do manželství koruny kastilskou, aragonskou a neapolsko-sicilskou. Kdyby byl tento mladík zvolen německým císařem, pak se v jeho rukou sloučila vláda nad celou Evropou i kolem Francie. Význam této chvíle postřehl František I., král francouzský, a proto sám usiloval o císařskou korunu.

Mohlo se předpokládat, že byl poplašen hrozícím obklíčením habsbursko-španělskou dynastií, které naň doléhalo jako můra. Ale tento předpoklad bude jiným pozorováním rychle vyvrácen. Nebyla to obava před strašidlem, nýbrž *vůle k ovládnutí a vedení Evropy*, která Františka I. tehdy pobízela. Již za Filipa Sličného (1285—1314), za něhož vývoj ústřední moci ve Francii učinil největší pokrok, vznikla teorie universální přirozenosti. Tuto teorii rozvinul kancléř Filipa Sličného, Petr Dubois. On byl výmluvným straníkem a hlasatelem vybudování silné královské moci ve Francii. A tato silná ústřední moc byla mu předpokladem k vedení a ovládání Evropy, které prý Francouzům příslušelo. Za něho se po prvé vynořil požadavek Francouzů *stát se vládci Západu*. Že to trvalo přes dvě století, než tento požadavek dostal praktickou tvářnost, nebylo způsobeno nedostatkem vůle, nýbrž spíše nedostatkem možností, které se k tomu naskytovaly francouzskému národu, který byl právě ve vývoji. Do tohoto údobí patří *„stoletá válka" mezi Francií a Anglií*, která trvala od 1346 do 1453. Tento stoletý zápas o ovládnutí atlantického pobřeží Francii zcela vyčerpal. Nesmíme také zapomínat, že Francie byla tehdy Angličany okupována od Bordeaux až k Loiře, a že toto britské pronikání bylo zastaveno až u Orléansu, necelých 100 km před Paříží. Všechny atlantické přístavy, Calais, Cherbourg, Brest a Bordeaux, byly tehdy v anglické moci.

V roce 1519 obrátila se tedy Francie tváří ke své východní hranici. Zcela vážně spekulovala na to, že strhne na sebe císařskou korunu v Evropě. František I. ohlásil svou kandidaturu. Jazýček na váze dlouho komíhal sem a tam, poněvadž oněch sedm německých kurfiřtů — s výjimkou Fridricha Moudrého Saského — nemělo žádné národní cítění. Zato byli velmi přístupní zvuku mince. František I. už před dvěma lety získal pro sebe čtyři německé kurfiřty. Francouzská velmi vyspělá finanční soustava dodávala mu tehdy dostatečné prostředky, aby své přání mohl provázet patřičným důrazem. Také papež Lev X. podporoval jeho kandidaturu. Nebylo to tedy po prvé, kdy papežská kurie šla společně s Francií. Ale nakonec přece jen padla volba na Habsburka Karla V. K němu „se přidalo bohatství Jakuba Fuggera a to rozhodlo".[1]) Tak soudil skromně Aloys Schulte, nejlepší znalec oné doby. Potácení za této císařské volby, úplatnost nejvyšších německých knížat a „dražení" německé císařské koruny, jak to jeden současník s opovržením nazval, je nejodpornější kapitolou v německých dějinách. Vítězství Karla V. *nebylo ani zdaleka vítězstvím a triumfem německé věci*, poněvadž tento Habsburk byl a zůstal *Španělem*. Přes to byl tak tento *prvý drzý hmat* francouzské politiky po moci nad Německem zmařen.

Nejbližší *nový pokus* o rozšíření vlivu francouzské politiky daleko za francouzskou východní hranici je spojen s jménem významného muže. Byl to kardinál *Richelieu*. Co do té doby představovalo jen nejisté tápání a ohmatávání, to v hlavě tohoto francouzského kancléře se stalo *jasným, promyšleným programem*. V tom spočívá význam Richelieua jako budovatele epoch. On prvý vypracoval pro krále francouzského operační plán, jehož cílem bylo odvrátit nebezpečí obklíčení, které hrozilo Francii od habsburské říše. Pod jeho prsty stala se však tato základní a v podstatě *defensivní* myšlenka programem *ofensivním*. S Richelieuem a s jeho programem vystupuje po prvé *Rýn jako cíl francouzské politiky*, i když s počátku šlo jen o strategický objekt. Heslo „přirozených hranic" Francie nepochází však od něho. Politická poslední vůle, která po jeho smrti vyšla, se totiž nesprávně vykládá. V tomto latinsky psaném testamentu je věta: „Svorní-

[1]) Jakub Fugger financoval papeže, lodní spojení do Východní Indie a byl hlavní finanční oporou císařů Maximiliana I. a Karla V. Na počátku XVI. století měl největší bankovní závod v Evropě.

kem mé politiky jako ministra je obnovit hranice Gallie, jak je příroda načrtla, dále dát Gallům gallského krále, Gallii přebudovat ve Francii a všude tam, kde kdysi Gallie byla, Gallii obnovit". Tato poslední vůle však podle přesvědčení nejlepších znalců obsahovala přece jen „hlavní motiv" skutečné politiky Richelieuovy. I když byl pouze velikým strůjcem, pravdou je, že *utvořil školu.*

Východiskem Richelieuovy politiky byl německý zmatek v třicetileté válce, nebo, jak se to obyčejně nejlépe jmenuje, neblahý *německý partikularismus.* Německo bylo válečným polem, na kterém se sváděly boje mezi Švédy, Dány a Španěly. Říše byla tehdy rozštěpena v katolickou „Ligu" a protestantskou „Unii". Francie zatím naopak dosáhla neobyčejně vystupňované centralisace ve státní stavbě. Královská moc francouzská konečně nezdolala jen zemská knížata, nýbrž i města. Vysoce vyvinutá správa a dobře pracující finanční hospodářství opatřily státu moc, význam a potřebné finanční prostředky. Porovnáme-li politický rozvrat v Německu s přísným řádem, který vládl ve Francii, pak musíme uznat, že anarchie v Německu přímo musila svádět muže formátu Richelieuova. On tuto příležitost popadl přímo za pačesy.

Bylo to v srpnu 1624, kdy 25letý Ludvík XIII. jmenoval biskupa z Luçonu svým hlavním ministrem. Ten nezasáhl ihned do německého zmatku. Pouštěl se do toho krok za krokem. Každá jiná metoda byla by se totiž příčila jeho chladné, prozíravé povaze. Také on musil si ve vlastní zemi krýt záda a proto vyúčtovat s hugenoty. Francii hrozilo tehdy také vážné nebezpečí, že se nábožensky rozpoltí. Dobytím La Rochelle v roce 1628 toto nebezpečí bylo zažehnáno.[2])

V roce 1629 Richelieu rozvinul před svým králem v jednom ze svých dobrozdání pevný program francouzské politiky zahraniční v jasném stylu a s logickou břitkostí, kterou se od jeho dob vyznamenává francouzská řeč.

[2]) La Rochelle je hlavní město franc. dep. Charente-Inférieure. Za reformace bylo jako hlavní bašta hugenotů silně opevněno. Po obléhání od srpna 1627 do října 1628 bylo zničeno vojskem Richelieuovým.

Již prvá slova tohoto dobrozdání napovídají nový program: „Chce-li se král stát nejmocnějším vladařem a nejváženějším knížetem světa . . ." Vedení Evropy — tedy zkrátka to, čeho chtěl dosáhnout František I. podkupem císařské koruny — stává se nyní bez obalu hlavním a nejvyšším cílem francouzské politiky. Na této cestě překáží však Francii stále ještě dvojjediná říše habsburská. Praktickým úkolem francouzské politiky pro Richelieua je tedy „učiniti přítrž dalšímu rozvoji Španělska". K tomu bylo třeba, aby si Francie „otevřela brány k vstupu do všech sousedních států". Za první z oněch bran pokládá Richelieu vybudování Met jako opěrné základny — to je dobytí *Lotrinska* — a proniknutí až ke Strassburgu — to je *Alsasko.* S tím tu byla ona „brána do Německa".

Odvážná politika i pro silnou Francii! Proto Richelieu připojil k tomu plánu mnohoznačnou větu: *„To se dá provést jen během delší doby s velikou rozvahou, opatrným a skrytým postupem".* Tato věta představuje *moto* k příští francouzské politice, když konečně nadešla chvíle, kdy příkazy chytrosti mohly se už jako zbytečná přítěž odhodit. Sám Richelieu, diplomatický umělec, dával přednost získávání spojenců a jejich podporování subsidiemi, před otevřenou vlastní válkou. Tito spojenci byli mu k službám v největší míře za tohoto boje všech proti všem na německé půdě, bohužel, i v řadách německých knížat a kurfiřtů.

V roce 1634 měl Richelieu dojem, že přišel okamžik, kdy může svůj program uskutečnit. Gustav Adolf právě před dvěma lety padl v bitvě u Lützenu. U Nördlingen 6. září 1634 byla německo-švédská armáda od Španělů a císařských poražena na hlavu. Zdálo se, že věc protestantů je ztracena a že Habsburkové sklidí vítězství. To znamenalo veliké nebezpečí pro plány Richelieuovy. Proto Francie v dubnu 1635 sjednala spojenectví se Švédskem a po třech týdnech vyhlásila císaři válku. *Od této chvíle byla Francie válčící stranou ve válce, která se jí vůbec netýkala.* Získala tím v několika letech levý břeh Rýnu až k Mosele a předmostí na jeho pravém břehu. Vojenský zásah Francie a snad ještě více zásah její finanční pomoci Švédsku, protestantům a

Holanďanům, zajisté přispěl k tomu, že vestfálský mír z roku 1648 představoval určitý druh boje s nerozhodným koncem, v němž císař musil učinit kompromis s protestantskými stavy říše. Francie ostatně při tomto míru nepodržela všechno, čeho během celého tažení dobyla. Přes to se jí však podařilo provést *prvý teritoriální průlom do Lotrinska a do Alsaska*, dokonce i dále za Rýn. Francie tehdy po prvé stanula pevnou nohou na Rýně. Získala totiž trvale lotrinská biskupství Mety, Toul a Verdun a převzala v Alsasku všechen majetek a všechna práva domu habsburského. Prakticky hlavně tu šlo o Sundgau.[3]) K tomu třeba ještě uvést zisk předmostí Breisach na pravém rýnském břehu.

Tato kořist nebyla, navenek vzato, nijak zvlášť hojná, v poměru k velikému rozmachu návrhů Richelieuových. Ale politicky jsou tu mnohem větším přínosem *nepřímé úspěchy Francie* při sjednávání tohoto míru. Poněvadž Francie, podobně jako Švédsko, stala se suverénem na německém území, byla tedy současně také *ručitelem* provedení a dodržování tohoto míru. Stala se dále ručitelem ve všech tak zvaných „libertátech", která získali kurfiřti říští na císaři a která zemským knížatům v tomto míru ještě jednou výslovně byla písemně stvrzena. Francie nyní měla legální právo vměšovat se do vnitřní německé politiky. Druhým bezprostředním úspěchem Francie bylo zachování německé náboženské rozpolcenosti, která se udržela zásluhou Francie. A konečně byla to mdloba říšské moci. Německá říše sestávala z mnoha „les Allemagnes" (německých zemí), jak Francouzové spokojeně označovali tato panství.

Vestfálský mír nebyl žádným mírem německým, nýbrž *spíše „francouzským mírem"*, jak jej nazval bez vytáček Jacques *Bainville*, jeden z nejvtipnějších francouzských historiků poslední doby. Nemůžeme lépe vyložiti význam vestfálského míru pro francouzskou politiku než slovy tohoto spisovatele: „Vestfálský mír, tento vzor každého vážného a trvalého míru s německými zbraněmi, obsahuje čtyři podstatné části, které, harmonicky spo-

[3]) Sundgau je území v horním Alsasku s hlavním městem Mühlhausen.

jeny, Německu brání, aby se stalo opět velikým a Francii nebezpečným státem: 1. územní a politické rozkouskování; 2. volitelnost císaře; 3. parlamentní zřízení (říšský sněm v Regensburgu) a 4. záruky vítězů, že tento stav bude udržen, prosazen a respektován".

Při tom Bainville dokonce zapomněl na jeden bod, který, ač nebyl součástí vestfálského míru, přece zajistil převahu Francii a její hegemonii v srdci Evropy na více než století důkladněji, než to mohli učinit všichni právě vzpomenutí činitelé. Bylo to *bezpříkladné zpustošení* všech německých zemí vražednou válkou třicetiletou. O ukrutném a nelítostném ničení německého jmění a německé krve, k němuž došlo v těchto třiceti letech, nemůže si dnes v Německu nikdo udělat *pravou představu* a ještě méně za německými hranicemi. Německý národ sám vymřel na třetinu, některé oblasti byly v pravém slova smyslu vylidněny a zbaveny živočichů. Národ zbídačil, zpustl, kultura upadla. Naproti tomu Francie nejen tehdy, nýbrž také v následujícím století, byla ušetřena litice války. Co tento rozdíl osudu pro moc Francie znamenal v následujícím století, ukázala další historie. Teprve nyní přišel k slovu program Richelieuův — jenž sám se už vestfálského míru nedožil.

Koncem třicetileté války začíná vláda Ludvíka XIV., panovníka, pod nímž Francie vyrostla nesporně ve *vedoucí moc evropské pevniny*. Pod ním vyvrcholilo soustředění státní moci v rukou krále. „L'Etat, c'est moi!" — tento vlastní výrok krále Slunce prozrazoval všechno. Za jeho vlády pokročilo nejvíce také rozšíření rýnských hranic. V roce 1658 spojila se pod francouzským vedením skupina západoněmeckých knížat v *„Rýnský spolek"*. Stali se tak přisluhovači Francie. Ale nakonec musil se Ludvík XIV. přece jen rozhodnout k činu, chtěl-li dosáhnout svých cílů. A tím byl odhalen pravý smysl francouzské politiky na Rýně. Nejprve se pokouší dosáhnout cíle oklikami. Jeho právníci měli vyhrabat všechny existující právní nároky bývalého habsburského majetku v Alsasku, pokud byly dostupné, i když šlo o nároky sebe otřelejší. Byly zřízeny pověstné *„přivtělovací komory"* (chambres de ré-

union), které francouzskému králi přiřkly cizí území v Alsasku. Z tohoto „právního titulu" v roce 1681 dobyl Ludvík XIV. uprostřed míru říšské město Strassburg. Král pak sám navštívil Alsasko. Krátce po „dobytí" Strassburgu drnčely jeho karosy po zabernské silnici dolů do plodné a usměvavé rýnské roviny. „Quel beau jardin!" volal nadšený král. „Přivtělovací" politika francouzská nezastavila se však na alsaských hranicích. Sáhla po Pfalci, Lotrinsku, Nizozemí, dokonce až do Italie. Byla to typicky francouzská advokátská politika — jako později sankční politika Poincaréova. Zda legitimně nebo nelegitimně — král prostě žil jen expansi francouzské moci. Zatím na východě Západ shromáždil všechny své síly, aby „nevěřícího" Turka zastavil na jeho cestě do Evropy, což se mu také podařilo osvobozením Vídně v roce 1683. Tím byl vítězný postup půlměsíce zaražen. V té době byl nejkřesťanštější král Ludvík XIV. se svým vojskem před Luxemburgem v boji s králem španělským. Půl tisíciletí před tím francouzští rytíři v čele křižáků vedli boj proti „nevěřícím". Tak se tedy časy změnily.

Francie hleděla nyní jako hypnotisovaná k Rýnu. V roce 1689 rozhodl se francouzský král *nejsurovějším způsobem zpustošit Pfalc* — pouze ze strategických důvodů. Před francouzskou východní hranicí měl se vytvořit pás pustiny, který by sloužil za glacis[4]) proti jižnímu Německu. Heidelberský zámek, opravdový klenot německé architektury, byl při tom vyhozen do vzduchu. *Dokonce i císařské hroby ve speyerském dómu, tyto svaté národní ostatky německého lidu, byly zotvírány, zhanobeny a vypleněny.* Hermann *Stegemann* tvrdí, že takové plenění *nemá příkladu ve válečných dějinách všech dob a všech národů.* Levý břeh Rýnu stal se tak prakticky francouzskou východní hranicí. Prostředky, kterými se toho dosáhlo, byly odporné, ale úspěch se jim nemohl upřít.

Zdálo se, že Francie je u cíle svých přání.

[4]) Glacis je dokonale ostřelovaná plocha před opevněním, na které nepřítel nenajde žádný kryt.

Tu vytvořilo nové poměry vystoupení Bedřicha Velikého. Náhle se objevila v popředí nová moc, která mohla být nebezpečnou jako vedoucí mezi německými knížaty. Habsburský dům poražený ve válce o španělské dědictví (1701-14), na vedení resignoval. Slezské války Bedřicha Velikého ukázaly i tomu nejzabednějšímu, že tento nejmladší královský dům v Evropě je v převaze, pokud šlo o energii a rozmach, nad domem habsburským.

Od té chvíle se *radikálně změnila francouzská politika.* Zatím co Francie dosud důsledně soustřeďovala všechny své operace proti Habsburkům, jako smrtelným nepřátelům, za Ludvíka XV. v roce 1756, na počátku války sedmileté, sjednala s Habsburky spolek. Vysvětlení je nasnadě. Prusko zdálo se Francii nebezpečnějším konkurentem než Rakousko. Ale tento postup francouzské politiky ve francouzském lidu narazil na velikou nelibost. Spojenectví s Rakouskem vysvětloval si jako odpadnutí od osvědčené a úspěšné tradice. Nakonec se opravdu ukázalo, že to byla trapná rána vedle. Bedřich Veliký odolal i veliké převaze koalice Říše—Francie—Rusko. Zachoval si Slezsko, o které šlo ve válce sedmileté. Zda za toto vítězství má co děkovat jen „náhodě" náhlé smrti své otevřené nepřítelkyně carevny Alžběty, mohlo by snad být zajímavým tématem dodatečných úvah. *Rozhodujícím* byl, jako vždy v politice, úspěch — v tomto případě neúspěch. A tento neúspěch francouzské politiky Ludvíka XV. stal se jedním z podnětů, který přivodil propuknutí francouzské *revoluce* v roce 1789.

Také tato revoluce se zcela úměrně řadí k dosavadní francouzské politice, poněvadž zůstala v rozporu se sebou samou, důsledná ve směru, který se stal v rýnské politice Francie tradičním. *Francouzská revoluce si zachovala ve své rýnské politice starou linii.* Tak pevně totiž ztuhl rámec této politiky. Je proto mylné tvrzení, že teprve císař Napoleon I. se stal dovršitelem této politiky. Napoleon I. byl mnohem spíše pouhým vykonavatelem politiky revoluce. Jakmile revoluce doma prosadila své, od prvého okamžiku vztyčila na rýnské hranici prapor výboje. V tomto směru nebylo rozdílu mezi praporem lilií sesazených Bourbonů a mezi trikolorou revoluce. Revoluce vlastně uskutečnila a dobudovala kon-

strukci učení o „přirozených hranicích". Napoleon I. korunoval toto učení jako vládce Evropy.

Danton, nejsilnější řečník na tribuně revoluce, která opravdu nebyla chudá na řečnické talenty, nejlépe formuloval zahraničně politický program revoluce. V řeči, kterou měl 31. ledna 1793 v konventu, podal hlavní cíl zahraniční politiky v myšlení revoluce. Znělo to jako břeskná fanfára věštící nový výpad přes hranice. Danton vyzýval: „Zbytečné jsou pokusy vyvolat obavy, že republika by se příliš zvětšila. Francouzské hranice jsou přírodou vytyčeny. Dosáhneme jich ve všech čtyřech směrech: u oceánu, na rýnském břehu, v Alpách a v Pyrenejích. Žádná moc nás nemůže zadržet." Krátce po této strhující Dantonově řeči byly jednomyslně přijaty dekrety, ve kterých se Belgie a levý břeh Rýnu prohlašují za části francouzského státního území. Vojenské operace byly však už zatím v chodu. Za zvuků právě vzniklé „Marseillaisy" jako „válečné písně rýnské armády" dala se na pochod vojska revoluce do boje proti Rakousku. S tímto heslem vstoupila Francie do války. Je to prvá *z koaličních válek,* které přešly nakonec ve války napoleonské a které 23 roky lomcovaly Evropou a zbavovaly jí dechu. Nebylo to Rakousko, které vyhlásilo válku, i když evropské monarchie dráždily Francii projevy svého nepřátelství. Bylo to národní revoluční shromáždění, které tuto válku vyhlásilo v dubnu 1792. Také Bainville se s tím netají. Píše: „Rovněž je pravda, že revoluce válku hledala. Ona ji dokonce provokovala. Na základě dobře uváženého rozhodnutí vyhlásilo zákonodárné shromáždění válku Rakousku." A když mír lunévillský (1801) skončil války koaliční, celý levý rýnský břeh přešel také formálně v držení Francie. Revoluce dospěla k svým teritoriálním cílům a s ní po 250 letech také francouzská politika.

Ale hned v zápětí bylo zřejmé, že cíl Francie je v podstatě mnohem dalekosáhlejší, že ve skutečnosti jde o *oslabení a rozkouskování Německa.* Napoleon I. tuto snahu francouzské politiky potvrdil. Nezastavil se na Rýnu. Obnovil „Rýnský spolek", který v podstatě byl jen *francouzským protektorátem.* Při tom však nezůstal. *Pokořil Rakousko,* vynalezl *„království vestfálské"* a ani

před Pruskem se nezastavil. V letech po 1806 francouzská politika prožila své největší dovršení. Johannes *Haller* právem říká o tomto údobí: „Nejpyšnější sny Ludvíka XIV. byly splněny: císařská koruna byla habsburskému rodu odňata, Francie se stala rozhodující mocností evropské pevniny, dosáhla svých „přírodních hranic" a na jejich druhé straně získala poslušnou společnost německých knížat, která jí děkuje za své povýšení a která proti bývalé císařské moci Rakouska představuje živou ochrannou hráz". Ze všech odpůrců Francie vedle nezasažitelného Rakouska zůstalo tu jen Prusko. Její císař, nyní to byl Napoleon, dovolil Prusku další bytí alespoň východně Labe. K této milosti nevedlo ho moudré sebeovládání, nýbrž jediné *ohled na Rusko,* které bylo jeho spojencem.

Napoleon nechal za sebou daleko v týlu „přirozené hranice" Francie. Při tom se jeho nenasytný imperialismus ve francouzském lidu nesetkal s odporem. Naopak, národ jej provázel vřelými nadějemi. Napoleon byl tehdy zbožňovaným hrdinou francouzského národa a v srdcích lidu jím také zůstal. Levý břeh Rýnu zůstal idolem národa francouzského, i když Napoleonovo gigantické dobrodružství se zhroutilo, tedy i po r. 1815, kdy byl sjednán druhý pařížský mír, kterým se epocha 23 let válek likvidovala. Francouzům zůstalo Alsasko, ač válku prohráli a musili podepsat mír ve vlastním hlavním městě. Německými vlastenci byla tato skutečnost přijata jako největší zklamání „války za osvobození". *Přes to* — a to je právě to paradoxní — *Francie se s tímto řešením nespokojila.* Ještě více zůstával *celý* Rýn nejhlubší touhou národa. Snad by bylo přec jen pro novou rýnskou hranici nedošlo už k válečné roztržce, kdyby bylo *sjednocování německé* neprobudilo ve francouzském národě znovu válečnou vášeň.

Válka z 1866, která vytlačila Rakousko z Říše, ale za to připravila „Malé Německo", působila na smysly francouzského národa jako červený šátek. *„Pomsta za Sadovou"* bylo ozvěnou bitvy u Hradce Králové, ač *Francie v této válce nebyla vůbec zúčastněna.* Hranic Francie se přece při tom nikdo nedotkl.

Francie viděla, že německý národ konečně učinil poslední přípravy, aby dovršil dílo národního sjednocení a instinktivně — cítila, že tak přijde o hlavní páku, kterou má v ruce na oslabování německého národa. Před propuknutím německé bratrovražedné války 3. května 1866 Adolf *Thiers* v zákonodárném shromáždění jako ve visionářském tušení určil úkoly francouzské politiky, jež vyplývají z německého sjednocovacího hnutí. Obvinil vládu, že se zpronevěřila nejstarším zásadám tím, že podporovala snahy Pruska o sjednocení Německa. Co z toho vzejde, je nezbytné obnovení Říše Karla V., za jejíž zničení Francie bojovala 200 let, s tím rozdílem, že tato říše bude mít hlavní město v Berlinu. *Aby se tomu vzepřela, má Francie trojí právo: své vlastní zájmy, zájmy Němců samých a zájem Evropy. Francie nemůže trpět, aby na její hranice tlačila a ji poutala říše s bezmála 50 miliony obyvatel.* Němci při tom přijdou o svou svobodu a Evropa o svou rovnováhu. Nejvyšší zásada evropské politiky, stanovená v míru vestfálském a roku 1814 potvrzená jako záruka poražené Francie, je, že Německo musí sestávat ze samostatných států. Evropská rovnováha to žádá a Francie má *právo*, aby tato zásada byla zachována. A jako důsledek těchto svých thesí Thiers hlásal, že Francie nemůže v nejbližší válce zůstat neutrální a že se musí postavit proti Prusku jako rušiteli rovnováhy.

Člověk se chytá za hlavu, čte-li tato slova. Jak bylo možné, že muž takového rozumu jako státník Thiers nezpozoroval nelogičnost svých slov? *Francie už před stoletími dobyla národní jednoty a toto právo mělo být pouze německému národu upíráno? A Francie prý měla naopak „trojnásobné právo" k tomu, aby se vzepřela německému sjednocení?*

Thiersův požadavek, aby Francie vstoupila do války proti Prusku na straně Rakouska, nebyl splněn. Ne snad z rozvahy, nýbrž dík převaze státnického umění Bismarckova. Francie přišla pozdě. Mír byl zatím sjednán.

Tato válka vzplanula však o čtyři roky později. Byla neodvratná, poněvadž si ji vynutily zvláštní vlastnosti francouzského lidu, který prostě věřil, že má rýnskou hranici spachtovanou. „Oči

národa hledí k Rýnu", tak se vyjádřil Napoleon III. zcela bez obalu k pruskému vyslanci hraběti Goltzovi před válkou 1866.

Spor o kandidaturu na španělský trůn byl jen *vnější pohnutkou*. Ve válce 1870-71 šlo o více. Kdo pro to chce konkretní důkaz, nalezne jej ve skutečnosti, že francouzská vláda stále žádala zcela zbytečné prohlášení krále pruského, že se vzdává kandidatury prince hohenzollerského ve Španělsku. Tento požadavek mohl být pokládán jen za *výzvu nebo pokoření* poté, když kníže hohenzollerský se za svého syna kandidatury na španělský trůn vzdal. Je také v tom, že francouzské vyhlášení války Prusku ve francouzské sněmovně bylo přijato 15. července 1870 s nepopsatelným jásotem, jako osvobození. Volání „A Berlin!", které se tehdy rozléhalo po všech ulicích Paříže a které provázelo odchod vojsk, odpovídalo skutečnému cítění lidu. *Nyní šlo o více než o rýnskou hranici. Šlo o to, aby se zabránilo sjednocení německého národa.*

Ale tato válka, ničemně vyvolaná, musila skončit, jak se jinak ani čekat nedalo, vojenskou porážkou Francie u Sedanu a politickou porážkou ve frankfurtském míru z 10. května 1871, který přinutil Francii, aby vydala Alsasko se Strassburgem a část Lotrinska s Metami.

Jak se zdálo, francouzská historie se dostala opět tam, *kde začala*, k východisku všech těch neblahých a osudových svárů a krvavých bojů. Správně řečeno, frankfurtský mír měl být východiskem nové epochy dorozumění obou národů a základnou pro rovnoprávnost. Německo po dlouhém zmatku a omylech konečně dosáhlo své národní jednoty a hranice obou národů byly vedeny v takových čarách, které s hledisek zeměpisných, historických a etnografických nejvíce se blížily spravedlivosti požadavků obou stran.

Třetí republika však toto vysoké hledisko nepřijala. Nikdy nepřemohla v sobě bolest porážky. Clemenceau přiznal v den podepsání versailleského diktátu, jak nám Lloyd Georges vypráví, že vzpomínka na přijetí frankfurtského míru národním shromážděním v Bordeaux provázela ho jako stín celým životem.

TŘETÍ REPUBLIKA

Francie prožila od revoluce 1789 řadu soustav státní správy. Nevycházela z *vnitřních krisí*, jako nemocný, který vždy znovu a znovu je zachvacován horečkou.

Prvá republika byla vyhlášena 1792. 1804 došlo k proklamaci císařství. 1814 byla prvá restaurace Bourbonů — pak meziaktí „sta dní" Napoleonova návratu z Elby. 1815, po dopravení Napoleona do vyhnanství, došlo k druhé restauraci. 1830 smetla červencová revoluce Bourbony a přišlo „měšťácké království" domu orléanského. 1848 propukla únorová revoluce, která vedla k *druhé republice* s Ludvíkem Napoleonem jako presidentem. 1851 provedl tento synovec velikého Napoleona státní převrat a dal se zvolit presidentem na 10 let. O rok později dal se prohlásit císařem jako Napoleon III. 1870 porážka u Sedanu vedla k pádu Napoleona III. a k zřízení *třetí republiky*, která — sotva se zrodila — musila potlačit v Paříži povstání komuny. I po desíti, dvaceti letech od svého vzniku, republika musila vždy znovu a znovu se chvět a bojovat o svou existenci.

A přes to — a to je právě ohromující — *směr zahraniční* francouzské politiky stejně jako její elán zůstaly při všech těchto otřesech a křečích nezměněné. Také třetí republika přes všechny vnitřní boje o svou existenci nakonec vždy našla znovu staré cesty k tradiční francouzské politice rýnské.

Dějiny třetí republiky jsou spiaty v prvém desítiletí jejího trvání se dvěma jmény: Adolphe *Thiers* a Léon *Gambetta*. Oba byli z jižní Francie. Jeden — Adolphe Thiers — byl již starcem, když vznikla republika, druhý — Léon Gambetta — právě se objevil jako zářící kometa na obzoru francouzské politiky. Jako organisátor „Levée en masse" získal si po zhroucení u Sedanu přes noc jméno. Říkali mu „Janovan", poněvadž jeho otec pocházel z Janova, jeho matka, jak se zdá, byla židovského původu. Oba byli, jako všichni Jihofrancouzové, mistry slova.

Thiers byl 31. srpna 1871 zvolen prvým presidentem republiky. Jeho jméno je nerozlučně spojeno se založením republiky. Platil

za „osvoboditele vlasti", poněvadž v zápase s Bismarckem prosadil mír frankfurtský, a tuto všechno zastiňující autoritu přinesl jako věno do svého úřadu. Od něho pochází výrok z poselství, jež pronesl jako president: „Republika bude konservativní anebo vůbec nebude". Jak smýšlel *zahraničně politicky*, to jsme poznali z jeho programové řeči, kterou měl v květnu 1866 v zákonodárném shromáždění těsně před vzplanutím bratrovražedného boje německého. Zastával zásadu, že se musí zabránit německému sjednocení i za cenu války.

Jen dva roky byl Thiers v nejvyšším úřadě republiky. Tu národní shromáždění ze zcela nicotné, s nebe spadlé příčiny, prohlásilo, že k němu nemá důvěry a nutilo ho tak morálně, aby odstoupil. Čin mrzkého nevděku nejhoršího druhu, dvojnásob hanebný, pomyslíme-li si, že jeho nástupcem se stal zcela neschopný Mac Mahon!

Ač jako rozvážný taktik tolik se lišil od Léona Gambetty, sršícího, strhujícího lidového tribuna, v zahraniční orientaci mezi oběma tak rozdílnými charaktery nebylo žádného rozdílu. Léon Gambetta je populárním otcem politiky „odvety" (Revanche). Od něho pochází heslo: „Stále na to myslit a nikdy o tom nemluvit!" — tedy heslo, které nakonec přes všechna opačná proudění v republice přec jen nabylo vrchu. Dvakrát měl se osobně setkat s Bismarckem. Po druhé, v roce 1881, odcestoval už dokonce v přísném incognitu do Friedrichsruh. Ale obecná nedůvěra jeho spoluobčanů v obou případech ho před tímto setkáním v posledním okamžiku zastrašila.

Snad mohlo toto setkání přinést požehnání poměru Francie a Německa. Kdož ví? Možná, že při vznětlivé povaze tohoto Janovana mohlo dojít k dvojnásobnému odcizení! Odpověď na tuto osudovou otázku historie nedala. Nestalo se tak také proto, poněvadž Léon Gambetta byl na jaře 1882 poražen a o silvestrovské noci toho roku zemřel, když neopatrným způsobem zacházel s revolverem v přítomnosti paní, kterou miloval. Jeho nádherný, teatrální, trochu přeplněný pomník před Louvrem v Paříži ukazuje

ho v postoji vášnivého lidového tribuna, který se žene dopředu a vztaženou rukou ukazuje na daleký cíl — na Strassburg.

V roce, kdy Gambetta zmizel se scény, došlo k dalším událostem, které měly veliký historický význam. Byly svědectvím zcela nového ducha v politickém dění třetí republiky. Tento směr kupil se opět kolem dvou jmen: Jules *Ferry* a Jules *Grévy*. Oni jsou representanty nového nazírání, které neustálé upírání zraku na východní hranici už unavilo. Jejich pohled byl obrácen do světa se snahou vytvořit velikou Francii na druhém břehu moře pomocí kolonií, které, jak se zdálo, nakonec mohly Francii smířit se ztrátou Alsas-Lotrinska.

Jules Ferry byl mužem, který ovládal v letech 1880 až 1885 francouzskou politiku. Pocházel ze St.-Dié ve Vogézách a byl třikrát ministerským předsedou. V oněch letech *položil nejpevnější základy k francouzské koloniální říši*, která je dnes pýchou francouzského národa. V roce 1882 dobyl Tunisu, v roce 1884 získal Annam a Tonkin, téhož roku obsadil francouzské Kongo a bojoval o zřízení francouzského protektorátu nad Madagaskarem. Je z největších postav vysilujícího boje o moc ve třetí republice. Osobně byl nedotknutelný, také ve svém soukromém životě — měl něco, co ho povyšovalo nad všechny jeho soupeře. Ale všechny tyto jeho výkony a zásluhy neochránily ho před pádem a to za velmi trapných okolností. Vnější podnět k tomu daly výdaje spojené s vojenskou expedicí. Je nesporné, že tažení v tak dalekých krajích stála Francii veliké peníze. Využívajíc tohoto rozladění, oposice se proti němu vykasala. Ale ještě větší agitační materiál vytěžili proti němu jeho nepřátelé v parlamentě z jeho lhostejnosti k „bezpráví", které postihlo Francii odnětím Alsaska-Lotrinska.

V rozmluvě s německým vyslancem Jules Ferry jednou prohlásil: *„Podle mého přesvědčení spojenectví s Německem bylo by pro Francii to nejlepší.* Mety jsou však tomu stálou určitou překážkou a přes tu se těžko dostaneme dopředu." Jules Ferry nebyl zcela slepým ke ztrátě hlavního města Lotrinska. Ale stačila jeho silná podpora francouzské koloniální expanse, aby ho to diskreditovalo v očích francouzského lidu a aby byl ve sněmovně poražen. Nazývali ho zcela potměšile „Tonkincem" a jeho ministerstvu byla dána hanlivá přezdívka „ministerstvo Bismarckovo".

Porážka Julia Ferry odehrála se v parlamentě 30. března 1885. Bylo to opravdu divadlo. I když nebylo povznášející, přec ukázalo ve své vášni a urputnosti všechno, čeho je schopna živá povaha gallská. Jules Ferry měl oznámit jako ministerský předseda parlamentu zničující porážku, kterou utrpěla francouzská vojska v Tonkinu. Když sestupoval se schodů vládního podia, ani jedna ruka se nezvedla k potlesku. Místo toho rozléhaly se sálem nepřátelské výkřiky. Náměstí před palácem sněmovním bylo černé, hlava na hlavě. Množství volalo do taktu: „Dolů s Ferrym! Pověste ho!" „Dolů s Ferrym Prušákem!" Zatím vyskočil uvnitř v sále na tribunu Georges *Clemenceau* a jako soudce rozhodl: „Rozpory mezi námi jsou minulostí. Jde o obžalované, o obžalobu z velezrady . . .!" Parlament se zmítal jako kypící jezero. Poslanci tloukli víky svých lavic a křičeli: „Tonkinec! Tonkinec!" Ministerský předseda musil zmizet zadními dvířky a po žebříku lézt přes zahradní zeď do zahraničního úřadu, aby nepadl do rukou luzy. Po jeho smrti stavěli mu pomníky v provincii, dokonce v Tunisu, a při každém odhalení byl oslavován za to, co pro republiku učinil.

O dva roky později stihl Julia *Grévy*, presidenta republiky, skoro podobný osud za to, že byl stejných názorů jako Jules Ferry. Byl již po druhé na nejvyšším místě republiky a byl stejně poctivý jako Jules Ferry, ale parlament ho porazil a nutil k odstoupení jen proto, že neschvaloval politiku operetního generála Boulangera, který otevřeně žádal vyhlášení války Německu. Tento spor stačil, aby místo válečného štváče, harašícího šavlí, byl poslán do vyhnanství zasloužilý bojovník republiky. Podnět byl nad pomyšlení nicotný: uměle zveličené finanční obchody jeho zetě. Ale nálada osudu byla by málem přivodila, aby při volbě nového presidenta ve Versailles prošel při hlasování Jules Ferry. V tomto okamžiku největšího nebezpečí objevila se opět jako temná moc ruka George Clemenceau. Se slovy: „Volme toho nej-

hloupějšího!" podstrčil poslancům Sadi Carnota, vnuka velikého „ministra války" revoluce. A tento opravdu v posledním okamžiku vypudil velikého Julia Ferry s pole.

Boulangerovský poprask je sám o sobě příznačný pro pomatenost duchů, kterou vyvolala demagogie šovinistického tisku a šovinistických parlamentníků v hlavách francouzského lidu. Tento generál, ve skutečnosti šarlatán, větroplach, po celé tři roky — 1885—1888 — nechal se oslavovat jako spasitel Francie a jako vykonavatel odvety. Jeho žalostný konec ho před veřejností ukázal jako politického hochštaplera. Pronásledován státním zástupcem, dal přednost útěku do Brusselu v doprovodu své metresy.

V čele této agitace stála „Liga vlastenců", jejímž politickým troubadourem byl Paul *Déroulède*. V parlamentě se zatím stále více a více dostával do popředí jako vedoucí strateg nesmiřitelného šovinismu Georges *Clemenceau*. Společnému úsilí Déroulèdeovu a Clemenceauovu se podařilo duši národa dostat do takové horečky, že Jules Ferry, týden po presidentské volbě ve Versailles, byl kulí z revolveru jednoho poloblázna tak těžce zraněn, že se po atentátu už více nevzchopil. Osm let ještě chřadl a všichni se ho štítili jako vyvrhela.

Nyní po pádu Julia Ferry a Julia Grévy, který byl připravován s takovou lstí, uvolnila se v parlamentě dráha pro George Clemenceaua. Stal se diktátorem francouzského parlamentu, ač i on zakopl o panamský skandál v roce 1893. Měl tehdy temné vztahy ke Corneliovi Herzovi a Salomonu Reinachovi, kteří patřili do trojice hlavních židovských šejdířů tohoto skandálu. Od Cornelia Herze vzal peníze pro svůj list „La Justice" („Spravedlnost")! Nebyl tedy zcela bez poskvrny. A této příležitosti využila velmi ráda sněmovna, aby se zbavila despoty, jehož pěst jako žulový balvan spočívala na ní deset let. Tento obávaný hrobař ministrů porážel jedno ministerstvo za druhým. To mu získalo přídomek „Tigr". Nestane se mu křivda, nazveme-li ho *„zloduchem" třetí republiky*. Tenkrát padl, ale jen přechodně!

V roce 1906 vrátil se Clemenceau zpět do politiky. A s ním vrátila se třetí republika *k tradiční politice odvety*. Roku 1906

předcházel totiž rok 1905, který hrál podobnou rozhodující úlohu v poměru francouzsko-německém tak jako rok 1885. Je to *poslední křižovatka dějin před světovou válkou*.

V dubnu 1904 došlo mezi Anglií a Francií k dohodě, ve které si obě strany navzájem vymezily sféry zájmů v severní Africe. Zde byl *počátek zrodu budoucí „Entente Cordiale"*. V zápětí poté Francie začala s přípravami k „pacifikaci" *Maroka*, které jí bylo Anglií přenecháno. Ve francouzské diplomatické řeči zní slovo „pacifikace" zcela příjemně. Ve skutečnosti byly to počáteční kroky k okupaci Maroka. Prvé zprávy o tom užilo Německo, aby také uplatnilo své nároky na Maroko. Německý císař přistal na své cestě orientem 31. března 1905 v Tangeru a ve svém projevu zdůraznil, že v sultánu marockém spatřuje „zcela svobodného suveréna". Věcně bylo Německo v právu, poněvadž marocké poměry byly upraveny před 25 lety mezinárodní dohodou, na které mělo Německo podíl. Přes to se musíme tázat, zda tento německý postup byl psychologicky i formálně šťastný. Tato veřejná císařova demonstrace mohla být snadno ve Francii vyložena především jako výzva. Za druhé uplatňování nároků Německa na Maroko představovalo odklon od osvědčené Bismarckovy politiky, která od roku 1878 vědomě ponechávala Francii volné pole v koloniální expansi, dokonce ji v tom podporovala. A konečně, za třetí, Německo nezachovávalo nově zvolenou linii důsledně dále. Později se jí vzdalo, až když už s ní nadělalo mnoho škody.

Nechceme rozhodně ututlat a zamlčet tuto chybu německé politiky. Nebyla také zcela bez viny na zmatení a otrávení francouzsko-německých vztahů od té doby, co lodivod Bismarck opustil loď „Německo" a co se ujali kormidla německé politiky kníže Bülow a hlavně baron Holstein, tato „šedá eminence". Právě na jejich nešťastný a neblahý popud se nakonec od marockého dobrodružství uteklo.

Více než *dobrodružstvím* to opravdu nebylo. S počátku mělo císařovo vystoupení na marocký břeh úspěch. Francouzský zahraniční ministr, Léon Delcassé, po Clemenceauovi hlavní činitel v politice Německu nepřátelské, musil odstoupit. Ale to bylo Pyrr-

hovo vítězství. Neuplynul rok a zahraničního ministra následoval do podsvětí celý kabinet s ministerským předsedou Rouvierem, jedním z nejpevnějších stoupenců politiky vyrovnání s Německem. O „odvetě" Rouvier tvrdil, že to je „pitomý žvást".

Na jeho místo nastoupil — dílem osudu nebo náhodou — Georges Clemenceau, který pak až do roku 1909 vládl francouzské republice jako neomezený diktátor. Německo připojilo k tomuto neúspěchu pochybné prestižní politiky druhou chybu, když krátkozrace žádalo svolání mezinárodní konference. Německo vyneslo tento vnitřní francouzsko-německý spor na mezinárodní fórum, místo aby jej odklidilo mezi čtyřma očima. Tato konference se sešla v lednu 1906 v *Algecirasu*. Německo ke všemu tam ještě sklidilo diplomatickou porážku. Po prvé ocitlo se ve světě osamoceno.

Od té doby stále více a více ve veřejném životě třetí republiky *nabývá převahy politika odvety*. Ještě jednou přichází k veslu, v květnu 1911, kabinet v čele se stoupencem politiky německo-francouzské dohody. Byl to kabinet Josefa Caillaux. Ale i ten byl poražen, a to velmi záhy, již po půl roce. Německo se však tak zakouslo do svých nároků na Maroko, že stěží mohlo už zpět. V červenci 1911 vysláním dělového člunu „Panther" podtrhlo opět vyzývavou formou své nároky. To byl tak zvaný *„pantheří skok" do Agadiru*. Pod tlakem těchto významných gest sjednal kabinet Caillaux 4. listopadu 1911 s Německem dohodu, v níž byl uznán francouzský protektorát nad Marokem. Francie za to Německu ustoupila cíp Konga, kterému se říkalo „kachní zobák". A to bylo všechno, co po tomto léta trvajícím vzájemném drásání a sváření o Maroko Německo získalo. V poměru k tomu, co mělo v plánu, byla to lapálie. Ale horší bylo, co se tu promarnilo kapitálu vzájemné důvěry a dobré vůle! Kabinet Caillaux přežil tuto dohodu o Maroku jen několik týdnů. Pro Německo byl to stejný neúspěch jako při prosazování německých nároků v roce 1905!

Nyní všechno nasvědčovalo, že vývoj skoro nezadržitelně dozrává k otevřenému *rozporu*. Opět bylo heslem, které dělilo duchy, *ovládání levého břehu Rýna*. Kabinet Caillauxův nahradil kabinet

Poincaré. Toto jméno znamenalo program, který nebyl nesrozumitelný. Poincaré Lotrinčan, byl léta znám jako zarytý stoupenec „odvety". Léta, podle jeho vlastních slov, ze svého rodiště na Mose musil hledět na předsunutou německou hranici. A v příštím roce — byl to rok 1913 — Raymond Poincaré stal se dokonce presidentem republiky. „Poincaré — c'est la guerre!" (Poincaré — to je válka!) — toto volání stalo se tehdy hlasitým. Téhož roku byla zavedena tříletá služební doba v armádě a s odchodem finančního ministra Caillauxe po skandálu, který ztropila jeho paní útokem na šéfredaktora Calmetta, byla odstraněna s cesty poslední překážka, která mohla bránit politice „odvety".

Vedle Caillauxe byl ovšem ještě kdosi, který jako osobnost mnoho platil a který byl vášnivým straníkem míru mezi oběma národy. To byl *Jaurès*, vedoucí hlava francouzských socialistů. O něm věděl celý svět, že je nepřítelem násilné politiky. Při tom pocházel z vážené jihofrancouzské měšťácké rodiny, která zemi dala admirály, vysoké soudce a profesory. Nebyl to tedy žádný pacifistický poběhlík. Těšil se neobyčejné morální i duchovní autoritě. Georges Clemenceau, který ve všech směrech byl jeho protinožcem, přece připouštěl, že Jean Jaurès byl jediným mezi poslanci, kterého respektoval. Tento apoštol dorozumění a smírného řešení byl 31. července 1914, tedy den před vyhlášením války, skolen individuem jménem Villain, když se v restauraci, umístěné na chodníku hlavního města, právě chystal povečeřet. Byl prvou obětí světové války a francouzské politiky, která k ní vedla. Všechno svědčí o tom, že jeho vrah nezvedl revolver *z vlastního* popudu. Protahování procesu francouzskými úřady až do roku 1919 a vrahovo osvobození — prý byl duševně chorý — bylo tak podezřelé, že dnes nikdo nevěří tvrzením, že Villain neměl *žádné* společníky v pozadí.

Dva muži byli nyní u cíle své politiky. Oba se také ocitli v čele vlády v roce 1918, kdy v konečné krisi šlo o vítězství nebo porážku. Jeden byl Raymond *Poincaré* a druhý Georges *Clemenceau*. Byla to lest ideje nebo nálada osudu, že právě oni dva byli v hodině největší nouze povoláni, aby dobojovali tuto válku?

Již za Clemenceauových předchůdců na jaře 1917 byla v Petrohradě podepsána mezi Francií, Ruskem a Anglií smlouva, v níž jako válečný cíl byl přiznán Francii levý břeh Rýna. Dále víme dnes, že žádný francouzský kabinet během celé války nebyl by se zabýval nějakou nabídkou míru, jež by nevracela Alsasko-Lotrinsko.

„Mírová smlouva" versailleská, tento francouzský válečný cíl, v celém rozsahu potvrdila a vedle toho jako další cíl přivodila rozdrcení Německa. Byl to druhý „mír vestfálský".

Tím končí třistaletý zápas francouzské politiky.

PRŮŘEZ PROBLÉMEM

Poincaré jako president republiky napsal v roce 1913 knihu nazvanou *„Jak se vládne Francii"*. Byl to spis, který „srozumitelně" podával ústavní konstrukci republiky. Nesporně něco neobvyklého u úřadujícího presidenta! Ale ukazovalo to, jak tento muž lpěl na své republice. V tomto spisu nejsou rozebírány žádné problémy. Všechno je jasné, střízlivé a trochu jednotvárné. Celým spisem vane nevyslovené, ale naprosto čisté přesvědčení, že *soustava republikánská je vrcholem státních soustav.* Všechno jako kdyby bylo pořízeno pro věky. Je to tak a proto to tak zůstane! Republika je onou vládní formou, kterou francouzský lid právě potřebuje.

V posledních letech vyšlo více spisů na totéž thema od André *Tardieua,* kterého beze všeho můžeme postavit do řady s Poincaréem. Pochází totiž z téže školy radikálních republikánů nebo jakobínů před válkou světovou. Léta byl pravou rukou George Clemenceaua. Podobně jako on vykonával nejvyšší státní úřady. V letech 1926 a 1932 byl třikrát ministerským předsedou. Také v duševním formátu se může měřit směle s Poincaréem. Ale všechny spisy, které André Tardieu napsal o ústavě třetí republiky, jsou zcela opačného rázu. Zabývají se *krisí* republiky a opatřeními, jak tuto republiku reformovat. Nejednou, nýbrž rok za rokem André Tardieu celé desítiletí zabýval se tímto problémem a znovu a znovu jej skloňoval.

Nic nevyznačuje ostřeji změnu povětří ve *vnitřní* politice třetí republiky, nic neosvětluje tak pronikavě nejisté postavení Francie uprostřed základních jejích zásad platné ústavy, než tento rozpor.

V zahraniční politice, zdá se, že pozorujeme jiné známky, jež se krátce vnucují a všechno napovídají. Je to rozdíl v mezinárodním postavení Francie na konci světové války a nyní.

Když byl sjednán tak zvaný mír versailleský, Francie byla neomezeným pánem na evropské pevnině. Její soupeř, Německo, byl zmrzačen, vojensky odzbrojen, fysicky oslaben a hospodářsky

poplatnými povinnostmi zcela zotročen. Francie naproti tomu po obsazení levého břehu Rýna a v demilitarisovaném pásmu na pravém břehu měla v ruce skutečné záruky pro případ, kdyby Německu napadlo stavět se opět na zadní nohy. Kolem Německa byla zřízena řada nových států, z nichž každému byl do chřtánu hozen kus německého území. Tím způsobem byly tyto státy existenčně odsouzeny *k věčnému nepřátelství vůči Německu.*

Mimo to byl darován pruh německého území oběma sousedům, Belgii a Dánsku. Touto cestou měl se také mezi Německo a tyto jeho dva staré sousedy *zasít svár.* Jako záruka pro tento „pořádek" byla zřízena *Společnost národů,* z níž bylo Německo vyloučeno. Tato instituce byla pouze mocenským nástrojem v ruce Francie a tím také Anglie. Opravdu velmi pěkně vymyšlená soustava k zajištění vydobytého míru na dlouhé časy!

Ale nakonec ani toto stadium vítězství nebylo vyvrcholením francouzské hegemonie. V lednu 1923 mohl se Poincaré odvážit vtrhnout uprostřed míru do *Poruří,* aniž by se jediná ruka hnula, aby ho zadržela, bylo to — jak se tvrdilo — sankcí za několik tisíc telegrafních tyčí, které Německo nedodalo. I Anglie se spokojila krotkým papírovým protestem. Francie hospodařila na kontinentě zcela neomezeně.

V příštích letech francouzská skvěle školená diplomacie vytvořila vedle ženevské Společnosti národů v Evropě vlastní soustavu spojenectví, která Německo zapředla do dalších neviditelných pout. *„Malá dohoda",* sestávající z Československa, Jugoslavie a Rumunska, vznikla pod francouzskou patronancí jako drobné vydání veliké dohody z války světové. S Polskem a s Československem bylo ukováno vojenské spojenectví. Mezi Polskem a jednotlivými členy Malé dohody vznikly zvláštní speciální dohody pro vážné chvíle. Obecně měla Francie v evropských hlavních městech své zvláštní oddané *důvěrníky.* Titulescu v Bukurešti, Beneš v Praze, Madariaga v Madridě, Zaleski ve Varšavě, Politis v Athénách a mnozí jiní. V roce 1930 mohl Briand dokonce začít oficielní diskusi o *projektu Panevropy,* která, kdyby

se uskutečnila, byla by dokonce vojenskou převahu Francie v Evropě oblékla do svatozáře evropského sjednocení. To bylo jako za dnů krále Slunce nebo Napoleona I. Vedoucí postavení Francie bylo mimo spor. Tentokrát stačily Francii dokonce jako opora a nástroj mírové prostředky.

Dnes z této umělé stavby spojenecké, která se nad ostatní Evropou zvedala jako Eiffelova věž, zůstalo velmi málo. Tato Eiffelova věž byla totiž postavena na písku. Malá dohoda se rozpadla ve dvě složky. Československo při tom zašlo, Polsko ještě před konfliktem s Německem se vyvléklo z pout Francie. Společnost národů sladce usnula. Italie a Španělsko, které dávno byly k Francii poutány tradičním dobrým sousedstvím, přešly do jiného tábora. *Je to otřásající bilance pro Francii, krátce: Bankrot francouzské zahraniční politiky.*

A dnes, dvacet let po triumfálním vítězství z 1918, je Francie dokonce nucena bojovat o své postavení, znovu bojovat, ale proč, nač? Jen pro Polsko? Nebo právě pro Polsko?

Tento rozpor dovoluje, jako všechno předchozí, jen jediný závěr: *Ve francouzské politice něco neklape.*

Může se poukázat na to, že tento zpětný náraz jednou *musil* přijít, poněvadž ve Versailles byl luk drzé zpupnosti přepjat a Francie poté v pravý okamžik nepřikročila k postupné revisi své politiky. Ale to všechno ještě neodůvodňuje tento *radikální* bankrot. Právě takový ztrnulý, tvrdohlavý odpor proti včasnému vyklizení nebezpečných postavení, právě tato reakční svévole, to je *příznak vnitřní politické i morální krise,* ve které dnes trčí Francie třetí republiky. Poněvadž se nenašli pevní vedoucí (lépe poněvadž nebyli trpěni), kteří by měli odvahu stát se nepopulárními, došlo k tomuto fiasku, před kterým dnes stojí francouzský lid.

My se tím dostáváme ke *kořenu* krise, ve které se dnes ocitla třetí republika se svou soustavou a se svým myšlením. Není to jen vnitřně politická krise, není to pouze zahraničně politická nebo finanční krise — poněvadž i ta před několika lety svůj hrozivý

stín vrhla na zemi — nýbrž *krise vnitřní a vnější v pojetí lidu.* To je dnes také ve Francii veřejným tajemstvím.

Sáhněme zpět po André Tardieuovi, poněvadž jeho věrnost republice, podobně jako jeho vlastenectví, jsou nedotknutelné. On, který se už před řadou let stáhl zpět z praktické politiky, znechucený jejím šmejděním, ve svém spise „Hodina rozhodná" (1934) hovoří zcela otevřeně o této „krisi". Při tom rozlišuje „povrchovou krisi" od „krise hluboké". Ano, nazval ji „obecnou trvalou krisí". A kolem této krise točí se všechna jeho pozorování, jeho šetření a praktické návrhy. Kdo by chtěl tuto krisi popřít, tomu můžeme poukázat na její konkretní příznak. I ve Francii se stále vzpomíná na 6. únor 1934. Byl to den, kdy přes most Sekvany pochodovaly proudy svazů frontových bojovníků, vlastenecké spolky a „ohnivé kříže" k paláci Bourbonů, kde zasedal parlament a kdy je před touto budovou uvítala municipální garda střelbou. Toho dne, kdy došlo k otevřené vzpouře, v Paříži se podívali do očí příšeře občanské války. Národ se zdál rozpolceným na dvě poloviny. Také dnes není Francie ještě mimo tuto krisi. Dosud nebyla smyta krev oněch padlých před sněmovnou v roce 1934.

Takové propuknutí stranických vášní nebylo žádným zázrakem. Vždyť třetí republika ve dvanácti letech (od 1920 do 1932) neměla méně než 26 vlád. Jen v roce 1933 přibyly čtyři další vlády. Ani poučení, krví psané 6. února 1934, nemělo trvalého účinku. *Věčné střídání kabinetů bylo jediným stálým zjevem také ve francouzské politice od roku 1934.* Kdož by se nepamatoval na neobvyklou návštěvu Angličana Churchilla v Paříži v dubnu 1938, jejímž účelem bylo francouzskou levici, hlavně socialisty, přivést k rozumu, aby konečně umožnili v Paříži stabilní vládu, s kterou by se dalo vyjednávat? Obrátil se na levici nolens volens, poněvadž pravice je po léta ve Francii odsouzena k politickému živoření.

André Tardieu, beze sporu nejbystřejší, nejzkušenější a objektivní kritik, vidí hlavní příčinu krise v tom, že *zákonodárná moc nesnesitelně vzrostla na účet exekutivy.* Parlament stal se „zpitvořeným obrazem suverenity národa". Stále více a více dusí výkonnou moc. Tardieu nazývá francouzský parlamentarismus „zvrhlým parlamentarismem".

Ač tato analysa se zdá v jednotlivostech velmi trefnou, přece jako sonda neproniká až k základu věci. Tím spíše, že v zahraniční politice Tardieu je dokonale zabedněný. Zatím co ve vnitřní politice zkoumá s otevřeným zrakem levici i pravici, v zahraniční politice vyhlíží jako kdyby chodil s prknem před očima.

Tak přicházíme k nejzákladnějšímu a současně také k bezprostřední přítomnosti.

Francie je národem sedláků a měšťáků. Stačí, jedeme-li napříč touto zemí, abychom viděli onen základní rozdíl mezi Francií a *Německem.* Všude, pod severním nebo jižním sluncem, na burácejícím pobřeží oceánu nebo v mlčenlivých údolích vysokých hor, všude jsou jen vesnice a městečka! Zřídka, velmi zřídka, narazíme na průmyslové město, tím řidčeji, čím dále jsme se ocitli od německých hranic. A velmi zřídka odhalíme velkostatek. V této struktuře národa je právě jeho síla i jeho slabost.

Jeho *síla* — je ve vojenské statečnosti, v lásce k rodné půdě, v jeho spořivosti, houževnatosti, hrdosti a jeho rodinném smyslu.

Ale má také *slabinu* — to je jeho individualismus.

Tento individualismus nenadělal mnoho škody, dokud Francie měla silnou ústřední vládu, pro kterou už z geologických příčin byly příznivé podmínky. Tak dlouho rozvíjely se ve francouzském lidu jeho *dobré* vlastnosti. Ale v posledním století rostou jen jeho *stinné stránky* jako zřetelné následky revoluce 1789. Tato revoluce byla a je stále *nejhlubším zásekem do francouzských dějin.* Bez velké revoluce byla by dnešní Francie hádankou.

Francie je dnes bez dospělé vedoucí vrstvy. Svou rodovou šlechtu za francouzské revoluce pobila anebo vyhnala. Již surové vyhubení hugenotů a jejich vyhnání za Richelieua připravilo zemi o tisíce nejlepších sil. Právě hugenoti se rekrutovali z rasové elity francouzského národa Revoluce z roku 1789 tuto *politiku biologické sebevraždy* pěstovala na pokračování s ještě větším úsilím,

tentokrát ve znamení *politického* boje za přesvědčení. Republika sedláků a měšťáků byla přesvědčena, že si může sama vládnout.

Ve skutečnosti tu vznikla trhlina. A do této trhliny záhy vniklo — *Židovstvo.*

A tak vidíme, že v této zemi sedláků a měšťáků Židovstvo stále více a více se dostává k moci a že v několika desítiletích ve francouzském veřejném životě dosáhlo rozhodujícího postavení. Třetí republika se této usurpaci nejméně stavěla na odpor. Cítila se povznesenou nad všechny předsudky stavovské a náboženské. To by bylo odporovalo evangeliu „svobody, rovnosti a bratrství"! Tímto způsobem se tam uhnízdili Židé, hlavně Židé východní, přivandrovalí z Haliče, Polska, Uher nebo z Ukrajiny. S neuvěřitelnou rychlostí se vetřeli do vedoucích míst tisku, do politických stran, do parlamentu a do národního hospodářství. Největším organisátorem židovského vpádu do Francie byla „francouzská" větev rodiny frankfurtských *Rothschildů,* kteří při všech vládních soustavách, pod měšťáckým královstvím, jako ve druhé republice po 1848 a za císařství Napoleona III., vládli vlastně za kulisami Po hřbetech tohoto Rothschildova domu šplhali vzhůru k stupňům trůnu třetí republiky ostatní Židé finanční, novinářští a z politických stran. Již na Clemenceauově případu roku 1892 prostý pozorovatel mohl zjistit, k jakému vlivnému postavení protlačili se ve Francii Židé. Dokonce i tento nejnezávislejší a nejautokratičtější ze všech Francouzů a poslanců vlezl do jejich pasti. Bral peníze od podvodníků Cornelia Herze a Salomona Reinacha, a to přivodilo jeho pád. Ale to je jen zlomek *„panamského skandálu".* Tento „panamský skandál" je jedním z veliké a *nepřetržité serie francouzských finančních skandálů.* Nebyl prvý ani poslední. Rothschildovou soustavou totiž došlo k četným podobným korupčním případům, jen s tím rozdílem, že většina byla s tichým souhlasem vládnoucích kruhů ututlána. Později došlo k případu Hanau, Oustric, Staviský, Mannheimer a jak se jmenují všichni ti kumpáni, kteří s pravidelnou jistotou se vracejí do veřejného života republiky, jako se vrací šumící povodně každého jara. Je to lupičství a vláda korupce.

A toto pronikání hniloby vzhůru užívá dvou cest: *tisku* a *parlamentu.* Žurnalista a poslanec jsou objekty a obětmi podplácení, tedy právě ona dvě povolání, která vládnou dnešní Francií. I zde je případ Clemenceau příkladem opravdu školním. Clemenceau byl současně novinářem i poslancem. Kdo chce mít noviny, potřebuje peníze, a poslanci nemohli ze svých malých diet ani žít, při nejmenším ne podle svého stavu, jak by si přáli.

„Slyšíme jen cinkot peněz" — tak výstižně označil André Tardieu tento režim ve Francii. Na místě pevného kapitálu, vzniklého úsporami sedláků a měšťáků, nastoupil *těkavý spekulační kapitál* židovských vysokých finančníků.

Jednou se ostatně francouzský národ postavil do fronty proti drzému cizímu panství židovské oligarchie. Bylo to za *aféry Dreyfusovy,* která Francii plných šest let (1894—1900) vzrušovala a která ji přivedla na pokraj občanské války. Vše se točilo okolo nespravedlivého odsouzení židovského kapitána generálního štábu, Alfréda Dreyfuse, pro špionáž před francouzským válečným soudem. Nebylo to však pro justiční omyl — pro mučedníka kapitána Dreyfuse. — Podle prací Waltera Franka — význam tohoto případu, který reklama židovského tisku ve všech zemích dodnes hledí dojemně vykládat, byl ve skutečnosti, že francouzský národ se tentokrát s elementární silou vzepřel vnikání Židů do státu a do armády. Lépe vyjádřeno: Tento zmatek byl *mocenskou zkouškou konservativních sil, zastupovaných armádou a církví proti radikální levici jakobínů a svobodných zednářů.* Souboj skončil neúspěšně pro konservativní síly. Bylo to roku 1900. V novém století se židovskému imperialismu již nekladly ve Francii žádné meze.

Židovský imperialismus dovedl především tiskem, literaturou a řečmi francouzskému lidu naočkovat, že věc demokracie je identická s vládou parlamentní a že každý útok na parlamentarismus je současně atentátem na republiku — a to je citlivé místo Francouze! Velice průhledná spekulace! *Proto se Židé spojili s „demokracií" na zdar i zmar, poněvadž v této soustavě jim nejvíce sypala pšenice a poněvadž vědí, že v okamžiku, kdy silná ruka se ujme*

vedení státu, v prvé řadě oni budou z něho vymeteni železným koštětem. Ale tato fikce „demokracie" vnikla francouzskému lidu dnes do morku kostí. Na ní spočívá, jako na pilíři, dnešní moc Židů ve Francii.

Typickou známkou tohoto způsobu myšlení je opět 6. únor 1934, den, kdy tekla krev na břehu Sekvany. Tehdy se ozvalo celou zemí volání po „Union Nationale" (národní jednotě) a po silném muži. Dva muži s největší autoritou byli tehdy povoláni v čelo státu: *Doumergue* jako ministerský předseda a *Barthou* jako zahraniční ministr. Národ cítil instinktivně, že s poklesem státní autority země současně ztratí také vedení v Evropě. Ale skvělost kabinetu Doumergueova dlouho netrvala. Doumergue byl za půl roku povalen, poněvadž se chystal k malé revisi ústavy, která by posílila exekutivu. Nepomohlo mu, že k tomu přistupoval s největší opatrností. Ihned se rozlehlo zvonění na poplach v židovském tisku i v parlamentu, prolezlém židovstvím: Republika je v nebezpečí! Vzhůru k boji proti „fašismu"! To bylo také největším zločinem *Cotyho a de la Roque*, že zavedli stejnokroje s odznaky, že tedy dávali přednost „fašistickým" výstřelkům.

Ale tito židovští a zednářští výrobci veřejného mínění rozhodně se nespokojovali negativním heslem „antifašismu". K tomu byli příliš prohnanými psychology. Dali lidu také positivní recept *v programu lidové fronty*. Ten se uskutečnil pod ministerským předsedou Léonem Blumem v květnových volbách 1936.

K ilustraci tohoto režimu Léona Bluma stačí *světová výstava 1937*, jejíž otevření se odkládalo týdny a jež v největší sezoně byla korunována stávkou číšníků a hostinských zaměstnanců. To byla jedna z největších blamáží, jaké kdy Francie utržila.

Léon Blum musil odstoupit. Dokonce i francouzský lid ztratil trpělivost. *Ale vliv Židů tím nebyl zlomen.* I v kabinetě Daladierově znovu sedí dva židovští ministři, ministr vyučování Jean Zay a ministr pošt Georges Mandel (vlastně Jerobeanam Rothschild). Stále ještě je francouzský lid chloroformován zápachy židovské propagandy.

Zrovna tak, jak byl francouzský lid vnitřně politicky tlačen doleva, podobně bylo i s jeho zahraniční politikou. Co se zdá cizím, pozorujeme-li v poslední době ve Francii tvoření politické vůle, je skutečnost, že pravice je zcela bez vlivu a že francouzský parlamentarismus již desítiletí je monopolem levicových stran, tedy stran, které se těší přátelství a přízni Židů.

Od chvíle, kdy se německý národní socialismus dostal k moci, je *„antifašismus" také zahraničně politickým heslem levice a odtud také vedoucím heslem francouzské politiky.* Kdo jiný stále podněcoval odpor a nenávist proti národnímu socialismu a fašismu, než *židovský* tisk a *Židé* v parlamentě? Kdo jiný stále pošťuchoval znovu a znovu Československo, aby neustupovalo jen proto, aby došlo ke konfliktu s národním socialismem? Kdo jiný hned po Mnichově razil heslo „Nikdy více Mnichov"? *Byli to titíž židovští žurnalisté a politikové, kteří vždy pěstovali „pacifismus", ale kteří nyní náhle spustili poplach a bubnují k válce. A to jen proto, že v Německu je u kormidla národní socialismus a poněvadž v Italii vládne fašismus.* Kdo chce poznat něco přesnějšího o těchto neviditelných řidičích veřejného mínění, ten sáhne po knize „La Guerre juive" do Paula *Ferdonneta*, která vyšla před několika měsíci a která obsahuje mnoho příkladů a dokumentů. Jsou to tytéž kruhy, které od světové války, ano již od počátků aféry Dreyfusovy, *soustavně rušily každou dohodu s Německem* a pracovaly ve Francii na sblížení s Anglií. Tak jemný znalec francouzské politiky a jejích tajných hnacích sil, jako André *Germain*, před několika lety (1935) vydal spis *„Cesta k dorozumění"*, kde řekl: „Jaký vliv měl vývoj aféry Dreyfusovy a převzetí moci svobodnými zednáři a jejich stoupenci po této aféře na francouzskou politiku, je dnes problém, ano přímo hádanka. Ale je historikovou povinností zjistit, že titíž svobodní zednáři, kteří *před* Dreyfusovou aférou stále zdůrazňovali mír a vůči Německu žádali snášenlivou politiku, náhle se stali straníky anglo-francouzského sbližování".

Tato jednostranná tendence francouzské politiky k „antifašismu" stala se tam *neotřesitelným dogmatem* od *vpádu emigrantů*. Tito emigranti použili francouzského neblahého před-

sudku proti „silné ruce", aby z těchto představ se stala ve Francii nakonec *fixní idea.*

Tím přicházíme k rasovému promíšení francouzského národa s cizinci, které nesporně francouzský lid dneška velmi odlišuje od francouzského lidu ze včerejška. Toto promíšení cizím živlem nastalo přirozeně tak pod vlivem Židovstva. *Židovstvu se podařilo zdravý rasový pud francouzského národa stále více a více otupovat.*

Přes jeden milion cizích dělníků nastěhovalo se do Francie od roku 1924: Češi, Poláci, Slováci, Italové atd. Přišli z hospodářských důvodů, aby tělesně pracovali a tak si vydělali na chléb. K nim se připojily desítky a statisíce politických emigrantů, hlavně Židů. To nebyl ten nejlepší prvek. Ale Francie chtěla zůstat věrna *své pověsti politického „asylu"* a proto jim neukázala dveře. Židovský tisk tuto francouzskou ctižádost stále podněcoval. Francie byla tak den po dni nepozornější a nepozornější ke své rasové čistotě. Dnes číslice cizinců trvale usídlených ve Francii dostoupila 3 milionů. Na 100 Francouzů třeba počítat 7 cizinců. Také *z kolonií* je tu stálý přítok exotické krve. Jen v Paříži je trvale na 200.000 negrů. V Marseille na 100.000!

To všechno jsou následky francouzského individualismu, který se hluboko vkořenil a který byl do extrému vystupňován kosmopolitickým, nikde nekořenícím Židovstvem.

Také *sociální zaostalosti* tohoto individualismu dovedlo Židovstvo využít pro sebe. Je nesporné, že sedláci a měšťáci třetí republiky dodnes nepodnikli žádného vážného kroku, aby vyřešili otázku dělnickou. Na tomto podkladě vznikla ve francouzských pracujících masách veliká nespokojenost sociální. A tuto nespokojenost židovství s velikou obratností hnalo na své mlýny. Jen tak lze vysvětlit výjimečné postavení „dělnického vedoucího" Léona Bluma, který ve skutečnosti je literátem a kapitalistou.

Konečně je tu ještě problém *přírůstku obyvatel,* který představuje hlavní osu dnešní francouzské politiky. Půjde-li to tak dále jako v XIX. a XX. století, lze přesně vypočítat den, kdy Francie politicky odumře, poněvadž Francie bude bez Francouzů. Řeč statistických čísel na tomto poli je jednoznačná. Kolem roku 1800 Francie vedle Ruska byla státem s největším počtem obyvatel v Evropě. V roce 1816 měla 29.5 milionu obyvatel a německý národ (na území z roku 1871) jen 22 miliony obyvatel. V roce 1933 Francie s Alsaskem-Lotrinskem měla 41.9 milionu obyvatel, ale Německo 66 milionů. Anglie měla v roce 1816 20 milionů obyvatel a v roce 1933 45 milionů.

Hlavní příčiny tohoto zemdlení síly národa jsou dvě. Prvá je rázu *fysiologického.* Mstí se hříchy otců: *drancování rasového dědictví vlastního lidu,* vyhubení hugenotů v „Bartolomějské noci" (1572), která ve skutečnosti trvala tři dny a tři noci a která připravila zem o tři čtvrtiny jejích nejlepších rodin. Dále vybití šlechty v revoluci 1789 za hrůzovlády, konečně *věčná polní tažení tohoto neklidného národa* do všech světových stran a hlavně k východu pod Ludvíkem XIV., pod Ludvíkem XV., za konventu, za konsulátu a císařství, za Napoleona III. a konečně *přímo vražedné puštění žilou ve válce světové.* Byl by to div, kdyby tyto ztráty krve nezanechaly stopy na organismu francouzského národa. Celkem vzato jde tu vlastně o *výběr* s opačné strany. Francie bude proto potřebovat dlouhé údobí klidu, aby se vzpamatovala a aby svou národní podstatu opět obnovila. K tomu se potřebuje ovšem v prvé řadě vyvarovat nového prolévání vlastní krve.

Ale zde jsou také příčiny *duchovní* a *morální.*

Mnohé z tohoto klímání životní síly má vlastně svou příčinu v *národním francouzském charakteru,* který jako sedlák rád počítá, a zčásti snad hlavně v morální nákaze, která pochází z židovského kulturního bolševismu. Recept na omezování porodů, tato zvláštnost židovské mediciny, je také ve Francii pilně propagován. Stačí, ukážeme-li na knihu vedoucího strany a ministerského předsedy Leona Bluma „Manželství", která se přímo frivolně zabývá rozborem manželství a která pro nemravnost byla odstraněna z nádražních prodejen ve Francii.

Je to *opravdu otřásající bilance* — takový úpadek ve *všech* směrech! Dvojnásob to otřese, pomyslíme-li si, že tato všechna

dekadence se dostavila za jedinou generaci! Všude pokles, rozklad a úpadek!

Je to přechodný případ slabosti, nebo je to začátek konce? Je to opravdu kapitulace slabé generace před budoucností? Je to proto, že francouzský národ se v sopečném výbuchu francouzské revoluce 1789 tolik vydal ze sil a vykrvácel, nebo je to proto, že příliv cizinecké substance působí tu jako jed na zdravou kostituci národa a že ji rozkládá? Je to snad sebevražda individualismu?

To jsou otázky, o které jde dnes ve Francii. Vnější příznaky připomínají nám zoufale pozdní římskou říši s jejím rafinovaným rozkladem, potlačení patricijství a selství, peněžní šlechtou a civilisací.

POHLED DOPŘEDU

Otázku, zda Francie je skutečně v úpadku a zda už má za sebou svou velkou dobu, nebudeme zde zkoumat. Ještě méně je naším úkolem dávat Francii nějaká *poučení*. Ta by byla právem s díky odmítnuta, jako nevítané vměšování a mentorování. *Stanovili jsme jen diagnosu* a pokusili se zcela upřímně vložit prst do rány.

Něco jiného je však s *politikou zahraniční*. Zde se nezastavíme před diagnosou, zde se pustíme i do *prognosy*. Poněvadž zde nejde jen o blaho a bědy Francie a francouzského lidu, nýbrž také o jeho sousedy a konečně také o *budoucnost evropského míru*.

Na tomto poli jsme rozhodně přesvědčeni, že se tu nemůže nic dokázat bez dokonalého přeškolení, bez plné reformace francouzské politiky až do morku kostí. V opačném případě východisko z nynější krise zdá se nám velmi jasné.

Nejosudnější ve francouzské zahraniční politice je její *věčný pohled do minulosti*. Není vždy pravda, že živoucí jsou spravováni mrtvými, jak to řekl August Comte. Byla by to ubohost pro živé, kdyby se s tím smířili. Byla by to zrada na jejich vlastním poslání. Mají přec od Boha za úkol tesat budoucnost svou i svých dětí a právě z chyb minulosti se učit. Jinak by historie ztratila smysl a lidstvo by si mohlo zoufat.

Podobné soužení je s neblahou francouzskou zahraniční politikou, na které se uplatňuje *„bezpečnostní komplex“*. Ten ji už po staletí ovládá a ten ji také porazil slepotou. Byla Francie kdy silnější než v roce 1919? A tato Francie, která Evropu tyranisovala, stále znovu křičela, jako hysterická panna, po větší „bezpečnosti“. Z toho důvodu také roku 1923 obsadila Poruří. Za připuštění Německa do *Společnosti národů* jako přívažek „bezpečnosti“ prosadila locarnskou smlouvu z roku 1925. K zvýšení své bezpečnosti rok od roku stupňovala své zbrojení a mimo to v letech 1927 až 1932 s obrovským nákladem postavila *Maginotovu linii* proti *neozbrojenému sousedu*. To byla opravdu groteska!

Zatím co Francie stále znovu se štvala za unikajícím přízrakem bezpečnosti, propásla všechny příležitosti, aby *včas revidovala*

svůj program a nalezla smírné vyrovnání sil: včasné dobrovolné vyklizení levého břehu Rýna, včasné snížení válečné poplatnosti Německa, včasné odzbrojení a vzdání se saarského hlasování. Ještě v letech 1933 a 1934 měla Francie možnost nalézti s Německem určitý modus vivendi, dokonce snad i *přátelský spolek*, když Adolf *Hitler* — což nikdo na světě nemůže popřít — *dvakrát Francii rytířským způsobem a zcela bez záludnosti nabízel ruku.* To bylo na podzim 1933, když Ženevě na odzbrojovací konferenci navrhl obecné odzbrojení až do posledního kulometu, a po druhé na podzim 1934, když nabídl Francii, aby se vzdala v Saarsku požadavku lidového hlasování. V obou případech Francie odmítla ruku, nabízenou k smíru.

Co mohlo být z poměru francouzsko-německého, jaké požehnání mohlo vzejít evropskému míru z takového smířlivého aktu, kdyby byla Francie, zatažená do své bezpečnostní psychosy, nestala se zcela nepřístupnou? Vůdce dnes udělal škrt přes minulost. Proč také Francie nemůže udělat škrt přes svou minulost? Proč by nebylo možné, aby se Francie omezila na svůj přirozený prostor, který je více než dostačující pro její 42 miliony obyvatel? Proč by nebylo možné, takovým způsobem jednou pro vždy udělat konec věčným obětem na životech a statcích a obé postavit do služeb positivních úkolů?

Cožpak opravdu není možné rozumné a plodné soužití obou velikých národů v srdci Evropy? Není opravdu v Evropě místo, aby na něm oba tito národové žili vedle sebe v míru?

Bylo tolik údobí pokojné soutěže a oboustranného oplodňování obou těchto zemí během celých staletí, že *důkaz možnosti podobného dobrého sousedského soužití je dán jasně historií.* Vzpomeňme na dobu křižáckých výprav, kdy rytířstvo obou národů sloužilo společnému ideálu, na dobu troubadourů a minnesengrů v Německu, kdy motivy z písně o Rolandovi, z Parsifala a z Tristana byly německými básníky přejímány, na dobu pokročilé gotiky, kdy společný stavební styl v pokojném zápolení vedl k největším výtvorům stavebního umění, na dobu Bedřicha Velikého, kdy Voltaire byl dvorním filosofem tohoto krále pruského, na dobu Schillerovu, který ve své „Panně Orleánské" francouzskému národu věnoval opravdu jeho národní drama, a na Goetha, který připustil, že velmi mnoho má co děkovat ve svém vývoji Francouzům, na dobu před sto lety, kdy Michelet, Renan a Victor Hugo ve svých dílech obdivovali německého ducha, a na posledních padesát let, v nichž německá věda odhalila životní dílo hraběte Gobineau a předložila je světu. *Proč má být všechna tato žeň rozhozena větrům?* Proč má být poměr Francie a Německa vždy znovu tím nebo oním politickým komplexem kalen a otravován?

Francie se stále upřeně dívá na číslici německých 80 milionů. Nepozoruje však, že tímto sterilním chováním každý zdravý sousedský život rozbíjí? Francie má na druhém břehu Středozemního moře ještě jednu „větší Francii" a v Dalekém orientě koloniální říši, která se staví těsně za koloniální říši britskou a která Francii dělá pomalu soběstačnou a nabízí jí skoro nevyčerpatelné zálohy po stránce vojenské. Nebude to přehnané, řekneme-li, že tu je vlastně „prostor bez lidu"! A Německo? Všude, jak se pohne, zavadí lokty o hranice. A těchto 80 milionů národa má být jakýmsi neodvratným soudem napěchováno do prostoru, který mu byl v roce 1918 vyměřen!

Upravením těchto poměrů francouzskému sedláku a měšťáku nezpůsobí se ta nejmenší škoda. Nebude při tom připraven ani o coul svého životního prostoru. Pouze *prestyž domýšlivé politiky hegemonie* bude tím zasažena. Zato úspor francouzského rentiéra, kterých dosud bylo užíváno k chybným spekulačním půjčkám před válkou v Rusku a po válce v Polsku a u středoevropských států, konečně bude použito k dobru vlastní „větší Francie". Co *pomohlo* Francii jako spojenec Polsko? Mnoho na ně *doplatila.* Jak na penězích, tak na vážnosti.

Francie je nakvašená, že oba její sousedi, Německo a Italie, teprve za staletí po ní dosáhly blaha národní jednoty. Je to pochopitelné, že Francie potřebuje čas, aby se vypořádala s převratem v Německu a aby se s ním smířila. Sousedům Francie se po francouzské revoluci nevedlo lépe. To ukazují koaliční války po roce 1792. *Je však těžko pochopitelné, že právě Francie, tento*

národ milující historii a logicky myslící, je tak slepý k poučením z vlastních dějin. Vždyť tyto dějiny dokazují s naléhavou logikou, že Francie se všemi svými zásahy do německé politiky docílila pravý opak. Posloužila jen probuzení a posílení národního hnutí v Německu. Tak způsobila Francie v sedmileté válce, že německý národ „zbedřichovatěl" (popruštil), za napoleonských válek rozpoutala požár osvobozeneckého hnutí, v roce 1870 přispěla k utvoření „Malého Německa" a od roku 1919 pomáhala na přípravách „Velikého Německa". Je to tak, jako kdyby tvrdé rány, které na německý národ dopadaly, aby ho ohnuly, spíše ho učinily vzdornějším a pevnějším v jeho snaze po jednotě a svobodě.

Místo, aby se učila z praktických poznatků minulosti a aby se o vládu nad Evropou rozdělila, Francie na celý lidský věk se přidala k Anglii a jako úspěch sklidila, že byla s trůnu své politické moci svržena a že pluje nyní *jako vlečná loď britské politiky!* A konečně měla další úspěch, že přišla o staré přátelství s „latinskou sesterskou" Italií a o jinak přátelské Španělsko. A k tomu všemu tu nebyla žádná vážná příčina.

Zdá se, že Francie, která pilně studovala své dějiny, často až přespříliš pilně, zapomněla na jedno poučení: *Vždy to šlo s ní s kopce, když se na pevnině zapletla do přílišných válečných dobrodružství.* To bylo poučení války sedmileté, kdy Francie bojovala proti Prusku. *Zatím Anglie si přisvojila francouzské panství v Severní Americe a ve Východní Indii.* To bylo také poučení válek napoleonských, v nichž se Francie skoro vykrvácela s tím výsledkem, že *Anglie ji připravila o její panství v Západní Indii.* Celou koloniální říši, kterou krví svých synů Francie získala v XVII. a v XVIII. století, ztratila tímto způsobem.

Zdá se, že ve Francii úplně upadlo v zapomenutí poučení z minulosti, jak hanebným způsobem Angličané k smrti udolali velikého Napoleona, který ve své závěti několik týdnů před svou smrtí na Svaté Heleně napsal: „Umírám příliš záhy, zavražděn anglickou oligarchií a jejími nájemnými vrahy."

Také světová válka, v níž podle legendy bylo zpečetěno přátelské spojenectví mezi Francií a Anglií, dokumentovala *věčně platnou britskou politikou, nechat jiné za sebe krvácet.* Kdo vlastně odnesl si z této války lví podíl ztrát? Francie se svým 1,500.000 padlými anebo Anglie se 700.000? Kdo shrábl *lví podíl kořisti?* Francie, která měla být odbyta přechodným obsazením levého rýnského břehu, saarským plebiscitem a „reparacemi" po 30 let, slibem garančního paktu s Anglií a Spojenými státy anebo Anglie, která zastrčila do kapsy většinu německých kolonií, většinu německého obchodního loďstva a která svého nejnebezpečnějšího hospodářského konkurenta do košile svlékla? Stačí pročíst pamětní spisy, které si vyměnil *Lloyd George* a *Clemenceau* koncem března 1919 v Paříži. Stačí vzpomenout na trpké výčitky, které dělal Clemenceau Lloydu Georgeovi, když se právem odvolával na to, že Francie „byla nejbolestivěji postižena břemenem války".

Je skutečnost, kterou rozhodně si musí Francie jasně uvědomit. Musí se smířit *s tím, že sjednocení německého národa* je hotovou věcí a že v Evropě Francie má po boku 80milionový národ. Toto německé sjednocení následovalo o několik století později za sjednocením národa francouzského. Doby hodné závidění a šťastné, kdy tento soused upadl do politických mdlob, kdy tu byla pohodlná francouzská jedinovláda, jsou zašlým snem.

Francie musí zejména uznat *tři nerozborné historické skutečnosti:*

1. že vždy narazí na *rozhodnou životní vůli 80milionového bloku,* jakmile se dotkne životních práv tohoto lidu nebo by chtěla dokonce obnovit politiku Ludvíka XIV.,

2. že doby, kdy našla *spojence v německém táboře,* jsou minulostí. Všechny spekulace s *tichými podílníky* druhu „Rýnského spolku" nebo „pacifistických" souvěrců jsou ješitné vidiny, které se budou trpce mstít. V Německu jak ve stranách, tak v církvích, a tím méně v jednotlivých stavech, nikdy nebude placených nebo neplacených spojenců, ani nějakých „separatistů" na rýnských hranicích,

3. že by bylo konečně *osudným omylem*, kdyby Francie věřila, že německý lid není Adolf Hitler a že Adolf Hitler není německý lid. Francie sklidí tu stejné trpké rozčarování, jako ve své politice propasených možností, která skončila zhroucením ženevské Společnosti národů!

Nikdo nemůže proto říci, *jaký je skutečný důvod pro rozpor mezi Francií a Německem*, když přece Adolf Hitler ne jednou, nýbrž několikrát prohlásil francouzsko-německou hranici za *konečnou a neměnitelnou* a výslovně před celým světem řekl, že Německo v budoucnu nemá teritoriální požadavky vůči Francii. A jako monumentální symbol tohoto slavnostního rozhodnutí zřídil Adolf Hitler západní val, aby sloužil jako nástroj obrany a ne útoku. Maginotova linie a západní val leží proti sobě jako mocný pohraniční příkop. Podle zdravého rozumu tyto dva národy nemohou se servat. Jinak to bude stát hekatomby mrtvých a proudy krve. *Jaký smysl má vlastně tato válka?*

Když to Francie pochopí, dobře si poradí. Pak na tomto základě se může také začít se stavbou nové éry, nové lepší budoucnosti dobrého sousedství obou národů.

To je křižovatka, na které dnes stojí Francie a s ní také kruh jejích sousedů i Evropa.

ZATÍM SE MNOHO STALO

(DOSLOV)

Když v březnu roku 1940 vyšlo první české vydání Zieglerovy úvahy o Francii, měli jsme již za sebou půl roku války, kde necelý měsíc zabralo tažení v Polsku. Od 3. září roku 1939 na francouzském pohraničí válka se omezovala jen na nepatrné potyčky hlídek, při kterých padlý byl vzácným zjevem. Kdo v té době navštívil západní frontu, divil se zvláštní operativní idyle, která se tam rozhostila. Maně jsme si s Zieglerem kladli otázku: „Jaký smysl má vlastně tato válka Francie s Německem?"

Nechybělo tehdy dohadů, jak skončí tento podivný klid na západní frontě. Každý věděl, že Francie nemá dosti sil, aby podnikla nějakou ofensivní operaci, která by přinutila Německo ke kapitulaci. A mnohý se naopak ptal, zda Německo, které se nevrhlo na Francii ještě v říjnu minulého roku, vlastně nepromeškává a nedává nepříteli čas, aby se připravil k důkladné obraně a rozmnožil své síly koloniálními oddíly a britským vojskem nově vycvičovaným.

V dubnu přišlo slavné zámořské tažení do Norska, v němž britské válečné loďstvo složilo smutnou zkoušku v Severním moři a ve Skageraku. Až jednou dějepisci budou líčiti tuto válku z povzdálí, obklopeni tichem, které už nebude rušiti hřmot tanků a dunění letadel, jistě je překvapí zvláštní a přece tak jasná a přesně skloubená posloupnost dějů, kde v každém tažení se

skrývala myšlenka a příprava dalšího podniku a dalšího dějství ve velikém dramatu boje dvou světů.

Válka s Polskem byla generální zkouškou příprav německé branné moci pro nastávající tažení ve Francii. Výprava do Norska byla generální zkouškou pro tažení proti Anglii. Válka s Polskem měla ukázati, jak se prakticky osvědčí nová německá vojenská doktrina v rozsáhlých pozemních operacích a výprava do Norska byla manévrem na ostro, v němž měla býti předvedena zámořská výprava, spojená s vyloděním vojsk pod ochranou námořních a leteckých sil.

Obě zkoušky dopadly nad očekávání dobře. Německý hlavní štáb branné moci musil býti spokojen. V pozemním tažení do Polska se znamenitě osvědčila spolupráce pozemních strojů se vzdušnými. Ve výpravě do Norska se velmi dobře osvědčila spolupráce námořních strojů se vzdušnými, spolupráce, která umožnila pak nasazení pozemních strojů na souši.

Zkušenosti z Polska velmi posloužily německému vrchnímu velení v přípravách rozhodných oprací proti Francii. Velikou výhodou pro německé velení při tom bylo, že Francie s Anglií do obou tažení (polského i norského) celkem mnoho nezasahovaly. Dnes je jasné, že Francie ani Anglie neměly vůbec v úmyslu poctivě pomoci Polsku a Norsku.

Západní strategové si tiše mnuli ruce, když Němci se vydali do Polska a i později do Norska. Mluvili o vítané německé zaslepenosti, která žene vodu na jejich mlýny. Západní vojenští odborníci tvrdošíjně opakovali, že přes všechno veliké vypětí německého národa a zimničnou práci německých vojáků Německá říše v roce 1939 nebyla prý ještě připravena na novou velikou válku, podobnou válce světové.

O co se tyto dohady opíraly? My víme, že pro válku obrannou, kde se voják brání v opevněních na místě, není třeba dokonale vycvičeného mužstva a dobře školeného důstojnického sboru. Kdo chce však vésti válku ofensivní, útočnou, potřebuje výborně školené a ukázněné vojáky a neobyčejně důkladně připravený velitelský sbor.

Západní vojenští odborníci tvrdili, že největší slabina nového Německa záleží ve skutečnosti, že podle ustanovení mírové smlouvy plných 15 let nemohlo intensivně cvičiti své brance. I kdyby prý Německo do veliké války povolalo pod své prapory 30 ročníků, pak polovina z nich (ročníky 1920—34) bude velmi zběžně připravena pro moderní ofensivní boj. Mužstvo starších německých ročníků prodělalo, pravda, válku světovou, ale představa moderní války prý jim chybí. Podle západních odborníků německá branná moc měla v roce 1930 vycvičené jen tři ročníky nejmladších vojáků a zálohu staré žoldnéřské armády v síle asi dvou dalších ročníků. Podobně neutěšené bylo to prý v roce 1939 také s německým velitelským sborem.

Západní strategové proto tvrdili, že Německo si může dovoliti jen malou ofensivní válku, pro niž má vycvičeno asi 1.5 milionu mužů, zatím co Francie má vojáků podobné jakosti přes 4 miliony s velmi četným a pečlivě secvičeným velitelským sborem.

Jaké proto strachy! Řekl jsem, že západní vojenští odborníci vítali německé výpravy do Polska a Norska, poněvadž čekali, že v těchto taženích německé „nezkušené a mladé" velení vyplýtvá svá dobře vycvičená ofensivní vojska a že pro nějakou větší německou ofensivu proti Západu nebude pak ani dobrých vojáků, ani schopných důstojníků. A na tom byl právě založen plán celé války v západních štábech a na společných poradách britsko-francouzských státníků a strategů.

Podle západních odhadů Německo bylo protivníkem velmi hlučným, vyzývavým, ale s malou morální odolností a s nedostatečnou přípravou vojenskou jak po stránce taktické, tak technické. Až *blokádou a propagandou* zviklají německý národ ve víře v jeho Vůdce, západní mocnosti chtěly přikročiti k ofensivě do nitra Německa, jejíž základnou měly býti Belgie a Holandsko. Armády těchto dvou malých, ale velmi bohatých a technicky neobyčejně vyspělých států vydaly při tom více než armáda polská, v počtech i ve výzbroji. Operačně tu bylo příjemné, že tyto armády stály *po boku* armád Francie a Anglie a nebyly tedy odsouzeny, jako armáda polská, k isolované akci.

Na počátku května 1940, kdy západní velení se chystalo vtrhnout do Belgie a Holandska, jeho armády byly nedotčeny. Západ se neobával německé ofensivy. Věřil v Maginotovu linii a v to, že německá armáda by při této akci ztratila svůj poslední ofensivní dech dříve ještě, než by se dostala k Maginotově linii někde u severních francouzských hranic, po průchodu Belgií a Holandskem.

Západní strategové uvažovali asi takto: Jestliže Němci se neodvážili ofensivy proti západu hned s počátku války a místo proti Polsku nevyrazili přes Belgii a Holandsko do severní Francie, jak se toho mohli odvážit nyní, když 55 polsko-norských divisí je už důkladně zdecimovalo a když v okupovaném Polsku a Norsku mají vázány značné síly? Kdyby se byli Němci řídili strategickou zásadou, že ve válce proti koalici je třeba v první řadě rozdrtiti nejsilnějšího soupeře a že slabí dobrovolně kapitulují, musili přece nejprve zdolati Francii. Polsko by po kapitulaci svého spojence na Seině rovněž složilo zbraně. Němci však napadli slabšího člena koalice Francie-Anglie-Polsko jako prvního. Tím se vysílili. Pak šli do Norska a i tam nechali mnoho krve. Co jim zbývalo proti západu?

Pochod Belgií a Holandskem do Francie znamenal další překážky, které jim pustí žilou. Belgická armáda spolu s holandskou čítala 35 divisí. A teprve za belgickou a holandskou armádou stály armády francouzská a britská, dobře vycvičené, odpočinuté a „zbytečnými" operacemi nevytřískané.

Západní strategové počítali, že německá branná moc v případě německé ofensivy Belgií a Holandskem se dostane do styku s armádami francouzsko-britskými teprve potom, až se vykrvácí bojem s 90 divisemi Polska, Norska, Belgie a Holandska.

„Takové hlouposti se přec německé velení nedopustí!" — říkali si odborníci na západě a proto věřili, že se jim obsazení Belgie a Holandska v pravé chvíli podaří bez ostřejšího zásahu Německa.

Nepřítelovy omyly zastírají někdy naše úmysly lépe než kouřová clona anebo klamné manévrování. Francouzské a britské velení prostě na počátku května nevěřilo, že německé armády se

odváží pochodu Belgií a Holandskem, aby rozdrtily Francii a připravily si základny pro operace proti Anglii.

Že nepřátelské velení se odhodlalo překročiti Maginotovu linii a obsaditi východní hranice Belgie a Holandska, svědčilo o sebevědomí a přesvědčení, že nastal okamžik, kdy operační iniciativa přechází do rukou Paříže a Londýna.

Opakoval se skoro do písmene omyl západních vojáků z roku 1914, když předpokládali, že Němci nikdy nepoužijí pro ofensivní akce záložních jednotek s nedostatečným výcvikem.

Neobyčejně obratným manévrem byla už příprava německých operací proti západu — tedy nástup německých branných sil. Byl proveden daleko ve vnitrozemí, aby v několika desítkách hodin dorazil do bezprostřední blízkosti hranic a aby bez otálení zahájil útok na pohraniční belgicko-holandská opevnění.

Významnou a snad rozhodující úlohu hrála zde *letecká vojska*, k nimž patří bitevní a bombardovací letectvo, letecká pěchota a padákoví myslivci.

Letecká vojska v rozhodných dnech na počátku operací zajistila německému velení nejen převahu ve vzduchu, nýbrž udusila také v zárodku větší nepřátelské letecké akce, obsadila významná místa v nepřátelském týlu a dokonale zničila jiná, jež měla býti manévrovací základnou nepřátelských záloh.

Letectvo vykonalo za německé ofensivy, počínajíc 10. květnem, s velikým úspěchem ony úkoly, které byly, ale marně, požadovány od moderního jezdectva. Opatřilo nejen zprávy o nepříteli a znemožnilo mu získání zpráv, nýbrž rozvrátilo také jeho týl, obsadilo v něm důležité prostory a zasloužilo se o pád těžkých opevnění, která byla vzata jednotkami, jež se snesly ze vzduchu.

Co na několikakilometrové frontě takticky obstarává dělostřelectvo, to operačně na stakilometrových frontách jako dlouhá ruka vrchního velení koná letectvo. Hned v první den operací, 10. května, německá letecká vojska pod Rotterdamem odřízla holandskou armádu od severní Belgie, prolomila belgická opevnění nad Lutychem a tak umožnila pozemním vojskům na široké frontě přechod Mosy. Byli jsme svědky *průlomu nepřátelské*

fronty na dolním Rýnu, který byl proveden *vzduchem* a představoval dosud nevídaný *obchvat ve třetím rozměru*.

Tam, kde německá letadla podporovala přímo postup pozemních vojsk, konala práci těžkého dělostřelectva, avšak mnohem rychleji a důrazněji. Letadlo útočící střemhlav bylo současně muničním vlakem, muniční kolonou a dělovou hlavní. Ze vzdálenosti sta kilometrů dopravilo v jedné hodině nad cíl těžké pumy, zatím co dělostřelectvo by k tomu potřebovalo několik dní. A právě s takovým postupem při dobývání opevnění nepočítali západní odborníci, kteří se obávali těžkého dělostřelectva a kteří v pevnostním boji pohrdali letectvem.

Už pátý den operací holandská armáda kapitulovala, když její velení vidělo, že spojení s Belgií a ústup na jih jsou ztraceny. Už v prvním týdnu operací německé armády pronikly mezi Sedanem a ústím Mosy na frontě 350 km. To byla těžká rána kladivem do hodinového stroje titěrné západní strategie.

Belgická opevnění a holandské záplavy měly znemožniti Němcům rychlý přechod Mosy a tím usnadniti odvetné manévry francouzských a britských vojsk v jižním Holandsku a ve východní Belgii.

A tu jsme byli svědky druhého kardinálního omylu nepřátelského hlavního štábu. Jako západní strategové nevěřili v možnost německé ofensivy, pro kterou prý chyběly Němcům dostatečně secvičené kádry, stali se tito strategové obětmi jiného chybného předpokladu, v němž hrála opět osudnou úlohu zkušenost ze světové války.

Když Němci v roce 1914 vnikli do Belgie, francouzský hlavní štáb nevěřil, že Němci nasadí nějaké větší síly na sever od Sámbry a střední Mosy mezi Namurem a Lutychem. Tvrdil, že tu jde o manévr, kterým chtějí Němci vylákati francouzské zálohy nad čáru Sámbra—Namur—Lutych, aby nakonec, až se jim to podaří, provedli hlavními silami průlom jižní Belgií ve směru Trier—Sedan—Laon.

V roce 1914 francouzské velení čekalo *průlom* přes jižní Belgii a proto se Němcům podařil *obchvat* Belgií severní. V květnu 1940

vrchní velení francouzsko-britské bylo přesvědčeno, že Němci se pokoušejí o obchvat ještě větší silným severním křídlem přes Holandsko a severní Belgii a proto nepočítalo s průlomem, kterého se tak děsně bálo v roce 1914.

A tak se stalo to, co německé vrchní velení právě potřebovalo. Generál Gamelin, vrchní velitel spojeneckých sil na západě, uděloval s lehkým srdcem to, k čemu se v roce 1914 nemohl odhodlat generál Joffre. Vrhl své zálohy okamžitě proti severní Belgii, aby znemožnil opakování německého obchvatu z roku 1914.

Když se však, už v druhém týdnu operací, ukázalo, že Němcům nejde o obchvat severního křídla nepřátelských spojeneckých armád přes Antverpy—Lille—Amiens, nýbrž že provádějí průlom ve směru Sedan—Amiens, bylo už pozdě. Generál Gamelin se vydal ze svých záloh, které nacpal do prostoru severně Sámbry. Proti německé „kančí hlavě", která se v podobě motomechanických armád vynořila z belgických Arden pod Namurem, nebylo co disponovat a tak, když německé motomechanické sbory 20. května, tedy jedenáctý den operací, obsadily Abbeville u ústí Sommy a na břehu anglického Kanálu, 80 divisí na sever od Sommy a Aisny bylo odříznuto.

Oba průlomy: 1. k ústí Rýnu přes 100 km hluboký a 2. k ústí Sommy přes 300 km hluboký — byly dílem dokonalého manévrování motomechanickými silami na zemi a ve vzduchu, manévrování, které svou přesností a rychlostí ochromilo v zápětí všechny nepřítelovy odvetné manévry. Kdyby se nebyl vydal ze záloh už v prvním týdnu války, nemusil nepřítel tak trpně přihlížeti, jak přihlížel, při roztržení vlastních sil na dvě části. Je tu však otázka, zda by byl mohl odvrátit katastrofu za jiných okolností.

Byla tu ještě jiná příčina než pouze nedostatek záloh, proč po odchodu generála Gamelina chod francouzských operací se nijak nezlepšil. Jeho nástupce, generál Weygand, byl snad rozhodnější, lépe si uvědomoval situaci, ale ani on, ani jeho velitelský sbor nedovedli se přizpůsobiti novým formám německého boje a německých operací.

Němci prostě neposkytli francouzské armádě čas na přeškolení, jaké bylo možné za vleklé světové války. Zatím co německý velitelský sbor v úvahách a činech udržoval tempo motorů, velitelské sbory, francouzský a britský, myslily stále „pěšky".

A tak se stalo, že nepřátelské armády, sevřené do německých kleští, 20. května, nemohly prolomiti obklíčení na sever od Sommy, ač nebyly bez motomechanických prostředků a ač měly ve svém týlu, těsně za mořem, celé britské letectvo a spojení s Anglií. Jak to napsal kdysi britský generál Fuller: Západní válečná doktrina zapřahala motomechanického závodního koně do sekačky na trávu.

Zatím co na Sommě a na Aisně a dále podél německo-francouzské hranice nově utvořená jižní fronta trčela na místě, na frontě severní německé kleště od 20. června s přesností časoměru svíraly tři armády francouzské a armády britskou a belgickou. Západní čelist německých kleští se pohybovala od ústí Sommy podél francouzského břehu na sever k Dünkirchenu a východní čelist od belgických Antverp na západ. Pád Dünkirchenu ukončil 4. června zoufalé, ale takticky žalostné zmítání nepřátelské severní fronty, která čítala 80 divisí, z nichž se asi 8 divisí britských zachránilo útěkem na lodi. Když velitel belgické armády, král, 26. května viděl, že Spojenci ho nechávají na holičkách, rozhodl se ke kapitulaci.

Všechny západní výpočty, v nichž figurovala „ofensivní neschopnost" německé branné moci a „obchvat přes Holandsko a severní Belgii", ukázaly se jako chybné a nebude vůbec urážkou, nazveme-li je ubohé. To neznamená, že v armádě francouzské a u Britů nebylo schopných hlav. Politická soustava však, která tam vládla, znemožňovala ve veřejném životě a ve vojsku uplatnění schopných, silných a odvážných mozků. V čele francouzsko-britských sil byli nesporně velmi pilní, milí a dokonce v určitém směru i nadaní lidé, ale nenašel se tam žádný celý muž, který by po vojenské stránce byl „pomazaným Páně". Vůdce Adolf Hitler neměl u nepřátel rovnocenného protivníka.

Když v září 1939 začala válka, západní fronta měřila 350 km

a byla po celé své délce kryta Maginotovou linií z oceli a betonu. Německou ofensivou byla 10. května 1940 tato fronta na sever prodloužena o dalších 450 km, kde za opěvněními stály spojené armády belgicko-holandské. Tato 800 km dlouhá fronta, směřující od severu k jihu, se po likvidaci severního nepřátelského křídla zlomila u jižních hranic Lucemburska v pravém úhlu na západ, ale nijak se při tom nezkrátila. Její obsazení na nepřátelské straně se však změnilo o šest armád (holandskou, belgickou, britskou a tři francouzské) a na polovině této nové fronty, která protínala severní Francii, neměla francouzská oslabená vojska žádná opevnění, o která by se byla mohla opříti v poslední obranné bitvě. Když německé velení 5. června zahájilo postup k jihu přes Sommu a Oisu mezi pobřežím a severním křídlem Maginotovy linie u Montmédy, na frontě přes 350 km dlouhé, francouzští vojáci přijali boj v narychlo vykopaných zákopech nechráněných překážkami.

Co se od toho očekávalo? Kdyby ve Francii byl býval u moci celý muž, musil nahlédnout, že všechno to, co se po pádu Dünkirchenu podnikalo, nebylo nic jiného, než zbytečné plýtvání krví. To už je však vlastností malých lidí, že dovedou umíněně věřit v zázraky i tehdy, když už ani zázrak nemůže býti kloudným východiskem.

A tak na nátlak Anglie a jejích francouzských agentů unavená Francie se svými prořídlými vojsky přijala 5. června ztracený boj, který v deseti dnech vyvrcholil obsazením Paříže a 17. června průnikem německých motomechanických sborů od Remeše ke švýcarským hranicím, které v tomto údobí operací sehrály podobnou úlohu jako mořský břeh necelý měsíc před tím, když k ústí Sommy dospěly německé tanky.

Francouzské armády usazené v Maginotově linii byly obklíčeny a 21. června po houževnatém odporu přinuceny ke kapitulaci. Nová jižní fronta, které 17. června vznikla mezi ústím Seiny a švýcarskou hranicí jižně Besançonu, pod tlakem německých vojsk valila se k jihu. Proto nový francouzský ministerský předseda maršál Pétain požádal německé vrchní velení o pod-

mínky, za jakých by mohla francouzská branná moc kapitulovat.

Když v noci z 24. na 25. června vešlo v platnost příměří sjednané s Německem a s Italií, Němci zatím obsadili polovinu Francie. Jestliže v době od 10. května do 4. června, za 26 dní, Němci zdolali 80 nepřátelských divisí na sever od Sommy, v údobí od 5. do 24. června, tedy v dalších 20 dnech, k tomu přibylo nových 55 francouzských zničených divisí.

Zpráva německého vrchního velitelství z 2. července uvádí, že v době od 10. května do 24. června, tedy za 46 dní operací, bylo na západě zajato jen 1,900.000 Francouzů. Připočteme-li k tomu armády holandskou a belgickou, které vzdaly boj už dříve, dojdeme zhruba k číslici 2,700.000 mužů, kteří pod tlakem německých sil složili na západním válečném poli zbraně před uzavřením příměří. S Poláky a Nory celkový počet zajatců z armád cizích států ve službách Anglie činí tedy více než 4,000.000. To je právě počet vojsk, která na počátku války mobilisovali proti Německu britští spojenci na evropské pevnině. Během války vzrostly počty nepřátel na evropské pevnině na 6 milionů. Na mrtvých a zraněných ztratil nepřítel nejméně 1,000.000. Německé zbraně připravily tedy Anglii na evropské půdě o 5 milionů bojovníků. Zbývající milion demobilisuje právě Francie na území, která Němci neobsadili, a v koloniích.

Čím můžeme vysvětliti tento zázračný úspěch německých zbraní? Skvělost německého velení, genialita vrchního velitele a přesnost práce jeho pomocníků k tomu nestačily. Zde hrály německému úspěchu do ruky také dějiny.

Kdo se díval z povzdálí a při tom pozorně sledoval vyhloubačná slova západní plutokratické propagandy o vojenské, hospodářské a morální síle západních demokracií a o kolosu na hliněných nohách, který představovalo pro ně národně socialistické Německo, byl nejprve překvapen neobyčejnou svěžestí a silou nového Německa, která se tím jasněji rýsovala, čím více byla popírána.

Ani při nejpřísnější objektivnosti pečlivý pozorovatel nečekal však tak strašnou převahu a tak drtivou sílu, která se probudila v německém lidu a které dovedl německý národní socialismus tak

důmyslně využíti a v této válce znásobiti. Co však nejvíce překvapilo, byla přímo zoufalá slabost západních armád a dětská bezmocnost drobných vládců, kteří tyto armády vyslali proti Německu.

Morální hodnota vojska je dána poměrem padlých k zajatým a raněným. Pokud počet padlých převyšuje počty zajatých, mohlo i v poražené armádě může se nazvati dobrou. Tak bylo za války světové u Němců, Francouzů a Angličanů. Jakmile však počty zajatých začnou značně přesahovati počty padlých, není už něco v pořádku s morálkou oddílů a s obratností velení. V tom směru byla za světové války výstražným příkladem armáda ruská.

To všechno bylo však v této válce překonáno zjevy v armádách německých protivníků. Angličané s Francouzi musí nyní kajícně odprositi Poláky, které vinili v září 1939 z nedostatku odvahy. Poláci se po všech stránkách ukázali učelivými žáky západu.

Každá doba, každá společnost má takovou brannou moc, jaké si zaslouží. Zákony psychologické a sociologické nemohou jim poskytnouti lepší. Jaký pán, takový krám. Potměšilé západní demokracie mají, lépe měly, takové armády, jaké si vychovaly a jakých zasloužily.

V armádách se odjakživa udržovalo to nejlepší, co společnost sehnala mravně dobrého. Nesmíme ovšem společnost zaměňovati s národem. Dnešní špatná společnost na západě musila míti armády, jejichž katastrofu jsme právě sledovali. Přitom však národové západu jsou mnohem lepší než společnost, ve které je panující plutokraté nutili žít.

Německá branná moc pod geniálním vedením Adolfa Hitlera zničila milionové armády, aby osvobodila národy, které je tvořily, z britského myšlenkového otroctví a z ponižující britské poplatnosti. Armády západu musily kapitulovati, aby jejich národové mohli začíti nový, plodnější a silnější život v rámci nové Evropy, zbavené britského poručnictví.

Když Ziegler psal svou úvahu o tom, co čeká Francii, tušil dobře konce, které se dostavily 25. června 1940, a současně načrtl směr, který ukazuje cestu ze slepé uličky, v níž se octl francouzský národ pod vedením Anglie.

Bitva mezi britským a francouzským loďstvem před Oranem 3. července 1940 byla historickým mezníkem v životě francouzského národa.

Od kapitulace Francie uplynula řada měsíců, ale co tu je nových zkušeností s proradnou politikou britskou. Angličané, v domnění, že Francie letos nic nesklidí, rozšířili na ni blokádu, aby snad v zimě hladový francouzský národ povstal proti Němcům. Anglie brání spojení Francie s koloniemi. Anglie 23. září přepadla Dakar, francouzský hlavní přístav západoafrický a její dělostřelectvo tam usmrtilo a zranilo přes 500 osob. To je ta Anglie, bývalý spojenec oklamané Francie.

Ziegler vzpomíná na starou říši Karolingů, ve které po čtyři století žili ve společném státě Francouzové a Němci. Francie se stala přistěhovaleckou zemí a v posledních letech před touto válkou udržovala svůj počet obyvatel na staré úrovni jen přijímáním příslušníků jiných národů. Francie měří 550.000 km² a má 42 miliony obyvatel. V Německé říši na 550.000 km² žijí však 72 miliony obyvatel. A půda v Německu je zemědělsky horší než ve Francii.

Francie je v polních plodinách soběstačná. Kdyby se tam však v zemědělství pracovalo metodami německými, Francie by mohla uživit ještě dalších 30 milionů.

Z mapy vidíme, že nejmocnější průmyslová a hornická pánev Evropy, kterou představuje Porýní, leží vlastně uprostřed území francouzsko-německého. Pro tuto obrovskou průmyslovou výrobnu není ve Středomoří nejvýhodnějším přístavem Terst, nýbrž Marseille, odkud je také z Německa nejblíže na africkou pevninu.

Nyní, kdy se začíná jasně rýsovat tvář nové Evropy, tyto všechny skutečnosti mají veliký význam pro oba národy: německý a francouzský.

V Praze, v září 1940. *E. M.*

„NA OKRAJ NOVÉ DOBY"

Č. 1

WILHELM ZIEGLER

CESTY FRANCIE

DOPLNĚNÉ VYDÁNÍ PUBLIKACE

„CO ČEKÁ FRANCII?"

VI. VYDÁNÍ

VYDALO V ROCE 1942

NAKLADATELSTVÍ ORBIS, PRAHA